เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร

CREATING ECONOMIC FOR DEVELOPING ECOTOURISM : CASE STUDY OF THE CHANTHABURI RIVERSIDE VILLAGE

ภาคนิพนธ์

ของ

พลอยบุศรา วิเศษภูติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มิถุนายน 2556

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร

CREATING ECONOMIC FOR DEVELOPING ECOTOURISM : CASE STUDY OF THE CHANTHABURI RIVERSIDE VILLAGE

ภาคนิพนธ์

ของ

พลอยบุศรา วิเศษภูติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มิถุนายน 2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ใบรับรองภาคนิพนธ์

เรื่อง

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร

Creating Economic for Developing Ecotourism : Case study of the Chanthaburi Riverside Village

พลอยบุศรา วิเศษภูติ

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์

..... ประธานสอบภาคนิพนธ์

(ดร.โกศล อินทวงศ์)

..... ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

(ดร.โกศล อินทวงศ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

(ดร.วันชัย ปานจันทร์)

..... กรรมการสอบภาคนิพนธ์

(ดร.ชมสุภัค ครุฑกะ)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์พอพันธ์ สุทธิวัฒนะ)

วันที่ 25 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พลอยบุศรา วิเศษภูติ. (2556). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร**. ภาคนิพนธ์ บธ.ม. (การบริหารธุรกิจ). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

ดร.โกศล อินทวงศ์ ปร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) ประธานกรรมการ

ดร.วันชัย ปานจันทร์ ปร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางในการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร 3) ศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 95% การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t–test ค่า F–test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชากรที่เพศและสถานะของบุคคลต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประชากรที่ระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชากรที่ระดับอายุต่างกัน ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร กิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูร 3 ลำดับแรก ได้แก่ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร (ปัจจุบันปีที่ 4) เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69 และกิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน

Ployboodsara Wisaephooti. (2013). **Creating Economic for Developing Ecotourism : Case study of the Chanthaburi Riverside Village.** Independent Study. M.B.A. (Business Administration). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Dr.Kosol Intarwongse Ph.D. (Human Resource Development) Chairman

Dr.Wanchai Panchan Ph.D. (Human Resource Development) Member

Abstract

The aims of this research were 1) to study ways of increasing values of ecotourism in the Chanthaburi Riverside Village, 2) to compare factors of genders, ages, educational backgrounds, and individuals' social status affecting the ecotourism development in the Chanthaburi Riverside Village, and 3) to investigate problems and suggestions for the ecotourism in order to be guidelines of the service improvement for tourists in the Chanthaburi Riverside Village. The sample group consisted of 400 tourists. The research tool used in the data collection was a questionnaire with the reliability level of 95%. The descriptive statistics were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, one way analysis of variance, and the Scheffe's method.

The results were as follows : 1) the tourists showed their strong opinions towards the aspects of responsibility for society and environment and the aspect of participation was viewed at the moderate levels, 2) the compared results revealed the difference of genders and social status could affect people's opinions, showing no statistical significance. People with different educational backgrounds had different points of view, showing the .05 level of statistical significance. People with different ages showed their different opinions towards the aspects of participation, social and environmental responsibility, showing the .05 level of statistical significance, and 3) the first three important activities held in the Chanthaburi Riversede Village were the Chanthaburi Riverside Village's Annual Fair (Year 4 at the present time), the learning center organized at the house No. 69, as well as the merit making and the food offerings to the Buddhist monks in the community.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.โกศล อินทวงศ์ ประธานที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.วันชัย ปานจันทร์ และ ดร.ชมสุภัค ครุฑกะ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ และที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกรรมการสอบภาคนิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ข้อพิจารณาในการแก้ไข จนทำให้ภาคนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุนันท์ อินทวงศ์ ที่ให้ความกรุณาช่วยตรวจบทคัดย่อ อาจารย์ณรงค์ อนุพันธ์ อาจารย์ คุณอารีย์ ผิวสีนวลและคุณวีรวรรณ เรืองรัศมีชัยในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความกรุณาตรวจ ให้คำปรึกษา และแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยให้สมบูรณ์ขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทุกท่านที่กรุณาให้การอบรม สั่งสอน มอบความรู้และประสบการณ์ที่ดีงามมาตลอดหลักสูตร

ขอขอบพระคุณทุกคนที่เป็นกัลยาณมิตรของผู้วิจัย ที่เป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา คุณค่าและประโยชน์ของภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แด่มารดา ครอบครัว ญาติมิตร บรรพบุรุษและบูรพาจารย์ ทุกๆ ท่านที่ได้อบรม สั่งสอน ให้ความรู้ ให้การศึกษาด้วยดีตลอดมา ขอให้อานิสงส์จงดลบันดาลให้ท่านผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้ว มีความสุข ความเจริญ ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต และก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดไป

กิตติยา ฐิติคุณรัตน์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ความเป็นมา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	ประโยชน์ของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
	สมมติฐานในการวิจัย	7
2	**แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	9
	เศรษฐกิจสร้างสรรค์	9
	ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์	9
	ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์	10
	แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	13
	แนวทางมาตรการกลไกขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	15
	การมีส่วนร่วม	22
	ความหมายของการมีส่วนร่วม	22
	ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม	24
	ความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม	25
	ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม	25
	ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม	28
	การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	29
	วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว	29
	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	31
	แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	32
	ความคิดเห็น	36
	ความหมายของความคิดเห็น	36

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)		
	ความสำคัญของความคิดเห็น	38
	ประเภทของความคิดเห็น	39
	วิธีวัดความคิดเห็น	39
	รูปแบบการวัดความคิดเห็น	40
	ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ จันทบูร	40
	ประวัติชุมชนริมน้ำ จันทบูร	42
	สมบัติริมน้ำ	45
	ความหมายของโลโก้ชุมชนริมน้ำ จันทบูร	53
	กิจกรรมเปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร	53
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
	งานวิจัยต่างประเทศ	54
	งานวิจัยในประเทศ	55
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	61
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	61
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
	การวิเคราะห์ข้อมูล	63
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	65
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์	65
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	84
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	84
	วิธีดำเนินการวิจัย	84

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

5 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย 86

อภิปรายผลการวิจัย 88

ข้อเสนอแนะ 92

บรรณานุกรม 94

ภาคผนวก 100

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 101

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 103

ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม 109

ประวัติย่อผู้วิจัย 112

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง

ตาราง **หน้า**

1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคล…….. 66

2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรจำแนกโดยรวมและรายด้าน…..……... 68

3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรจำแนก ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์..……... 69

4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรจำแนกด้านการมีส่วนร่วม...……... 70

5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรจำแนก ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม..……... 71

6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านจำแนกตามเพศ……..……... 73

7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านจำแนกตามสถานะของบุคคล…..……... 74

8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านจำแนกตามอายุ……..……... 75

9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมจำแนกตามอายุเป็นรายคู่ ..……... 76

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่..... 76

11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมจำแนกตามอายุเป็นรายคู่..... 77

12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านจำแนกตามระดับการศึกษา..... 78

13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่..... 79

14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่..... 80

15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่..... 81

16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่..... 82

17 ค่าความถี่ ร้อยละ และอันดับที่ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรจำแนกโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามกิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูร..... 83

18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามเรื่อง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร”..... 110

19 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่อง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร”..... 111

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมา

ยุคปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน รวมทั้งสามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ประเทศ กระจายสู่ผู้ประกอบธุรกิจ และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยสังเกตได้ชัดเจนว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นไม่ใช่เพียงการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หากแต่มุ่งปลูกฝังการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนร่วมในทุกๆ ฝ่าย และยังต้องปกปักรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมให้คงอยู่คู่สังคมไทยให้นานที่สุด

อย่างไรก็ตามในสองทศวรรษที่ผ่านมา ธนาคารโลกได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเร่งขยายการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ โดยธนาคารโลกได้เผยแพร่รายงานด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีดัชนีชี้วัดคุณภาพของสิ่งแวดล้อมบางอย่างได้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในรายได้ อาทิ การแพร่กระจายของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และปริมาณขยะมูลฝอย เป็นต้น ส่วนดัชนีชี้วัดอื่น อาทิ การขาดแคลนน้ำสะอาดสำหรับการอุปโภคบริโภค และการสุขาภิบาลของเมืองมีคุณภาพต่ำลงเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ดัชนีชี้วัดในการแพร่กระจายของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์(SO_2) และก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N_2O) แสดงถึงความสัมพันธ์ในลักษณะเส้นโค้งระฆังคว่ำกับรายได้ โดยคุณภาพสิ่งแวดล้อมของดัชนีชี้วัดดังกล่าว จะมีความเสื่อมโทรมมากขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น และลดต่ำลงในเวลาต่อมาเมื่อรายได้เพิ่มสูงเกินกว่าระดับหนึ่ง หรือเป็นระดับรายได้ที่เป็นจุดวกกลับของการเสื่อมโทรมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Ayres. 1998 : 14)

สำหรับในประเทศไทยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา องค์กรธุรกิจในประเทศไทยมีความเข้าใจและตื่นตัวเรื่องแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรมากขึ้น อีกทั้งการตื่นตัวของกระแสแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมองค์กร อาจเป็นผลมาจากการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนทั้งจากภาครัฐ องค์กรธุรกิจ รวมไปถึงสถาบันการศึกษา โดยภาครัฐตื่นตัวมากขึ้นและเป็นเสมือนแรงผลักดันช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการตื่นตัวไปสู่ภาคเอกชน ขณะที่ภาคเอกชนก็หันมาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากขึ้นเช่นเดียวกัน ตั้งแต่บริษัทใหญ่ไปจนถึงขนาดเล็ก จนกระทั่งองค์กรหลายแห่งบรรจุ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นกลยุทธ์หลักของบริษัท และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการดำเนินการเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรให้เป็นความร่วมมือระดับประเทศ ดังนั้น องค์กรธุรกิจจึงมีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน ดังที่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี กล่าวไว้ในปาฐกถาเรื่อง “ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม” (ประเวศ วะสี. 2545 : 45) ว่า เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมนุษยชาติในศตวรรษนี้ เนื่องจากศตวรรษนี้ได้เกิดวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงขึ้น โดยจะเป็นการพิสูจน์มนุษย์ว่าจะมีความสามารถที่จะทำให้เกิดความถูกต้องในเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความอยู่รอดของตัวมนุษย์เอง (พรรณทิมา สรรพศิรินันท์. 2552 : 12)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรมุ่งเน้นถึงการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจพร้อมกับการรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมแล้ว ผู้วิจัยมีความต้องการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันแบบเดิมๆ ด้วยการนำเสนอแนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ประกอบเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยผู้ศึกษาต้องการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานแห่งความเป็นไทยทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วแม้ว่าจะใช้ไปมากสักเท่าไหร่ ก็ไม่ทำให้ต้นทุนนี้หมดไป แต่กลับยิ่งเป็นผลดีที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งต่างๆเหล่านี้ไว้ ประสานเข้าด้วยกับการสั่งสมความรู้ทางสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจโดยนำมาด้วยผลประโยชน์ที่เป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งนับเป็นโอกาสที่ดีในการกระจายรายได้สู่ชุมชนและการจ้างงานในท้องถิ่นอีกด้วย

จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันจะผลให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มีความยั่งยืน ซึ่งสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดจันทบุรี และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจันทบุรีได้มีการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งนับเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าสนับสนุนการท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2552 โดยทางสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดจันทบุรี และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจันทบุรีได้เชิญคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญด้านตรวจประเมินแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงทั้งสิ้น 19 ท่าน จาก 18 หน่วยงาน โดยกรรมการส่วนหนึ่งเป็นกรรมการที่เคยเดินทางมาประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2549 แล้ว จึงเป็นผู้ที่เห็น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความแตกต่างทางศักยภาพของแต่ละแหล่งอย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเมื่อสามปีที่แล้วกับในปัจจุบันว่ามีการพัฒนาตามแนวทางที่ได้ประเมินไปเมื่อครั้งก่อน อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร ถึงแม้ว่าจะได้คะแนนที่ไม่สูงนัก เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ใหม่มากของจันทบุรี ณ วันปัจจุบันที่ทำการประเมินและยังไม่ได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ แต่ในปัจจุบันผู้วิจัยได้รับรู้ว่า ชุมชนริมน้ำจันทบูรได้มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนี้อยู่อย่างต่อเนื่อง และคาดว่าจะเป็นสถานที่ที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ประกอบการค้าบริเวณชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยเมื่อต้นปี พ.ศ. 2552 เมื่อสำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี มีนโยบายที่จะพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร ให้กลับมาเป็นย่านการค้าที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง จึงได้จัดให้มีการทำประชาคมเพื่อกำหนดทิศทางการอนุรักษ์และพัฒนา เกิดกลุ่มอาสาสมัครทำงานเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนในนามของ คณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร ร่วมกันดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูชุมชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และความเป็นย่านการค้า สืบสานเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ภายใต้แนวความคิด วัฒนธรรมนำการค้า โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกันว่า “จะร่วมมือกันสร้างจิตนำนึก และความสามัคคีของชุมชนในการดำรงไว้ ซึ่งวิถีชีวิตที่มีคุณภาพ ฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นย่านการค้า สืบสานเรื่องราว ประวัติศาสตร์ของชุมชน และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาย่านริมน้ำจันทบูรให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี” ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร” จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น มีความเป็นไปได้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำจันทบูรให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร

3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ในการวิจัย ดังนี้

1. เป็นการสร้างจิตสำนึกกับคนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเกิดการอนุรักษ์อย่างชัดเจน ร่วมกันรักษาสมดุลการพัฒนาทางเศรษฐกิจพร้อมกับการรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ผ่านการสร้างกระบวนการกลุ่มให้มาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ให้เกิดการจัดการอย่างเป็นระบบ และเมื่อประสบผลสำเร็จแล้วชุมชนริมน้ำจันทบูรจะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายต่างๆ กลายเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร

2. นำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจใช้เป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำจันทบูรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวนรวม 15,213 คน แบ่งเป็นเพศชาย 7,292 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 7,921 คน และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 1,277,749 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร คำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane. 1970 : 886) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.87 คน ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 400คน โดยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งเป็นดังนี้

1.1 เพศ

1.1.1 ชาย

1.1.2 หญิง

1.2 อายุ

1.2.1 ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี

1.2.2 31-40 ปี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.2.3 41-50 ปี

1.2.4 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา

1.3.1 ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.3.2 สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี

1.3.3 สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 สถานะของบุคคล

1.4.1 ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

1.4.2 ประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีรวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แบ่งเป็นดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การมีองค์ประกอบร่วมของแนวคิดการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานแห่งความเป็นไทยทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประวัติศาสตร์

2. การมีส่วนร่วม หมายถึง จิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการเร้าให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดีควบคู่ไปกับการใส่ใจรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน

4. การแสดงความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเรียนรู้ชื่นชมความงามด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

6. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การวางแผนหรือการเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูรไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม

7. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่ปัจจุบันไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี โดยสมัครใจ และมิใช่เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

8. ชุมชนริมน้ำจันทบูร หมายถึง สถานที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย ประกอบอาชีพ และสถานที่ท่องเที่ยวย่านท่าสิงห์ ย่านท่าหลวง และย่านศาลเจ้าที่ตลาดล่าง ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

9. **ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง** หมายถึง บุคคลที่มีผลประโยชน์ สิทธิ หรือส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกชุมชนริมน้ำจันทบูร

10. สถานะของบุคคล หมายถึง ความเป็นไป ความเป็นอยู่ในเขตพื้นที่การทำวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน

10.1 ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

10.2 ประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีรวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาแนวทางการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยมีแนวคิดว่าการมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมแหล่งประวัติศาสตร์และความงดงามทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเก่าริมน้ำ จันทบุรี ดังนั้น ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าริมน้ำ จันทบูรจำเป็นต้องเตรียมการป้องกันโดยอาศัยหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะและสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมมาและความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรในการศึกษาโดยเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษาและสถานะของบุคคล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนเก่าริมน้ำจันทบูร สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

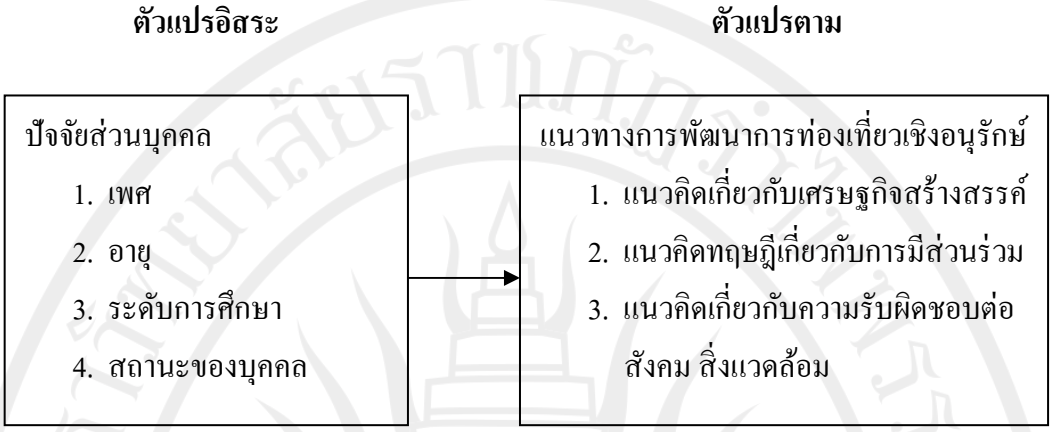

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. เพศ อายุ ระดับการศึกษาและสถานะของบุคคล มีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ “เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจสร้างสรรค์
   - 1.1 ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์
   - 1.2 ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์
   - 1.3 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
   - 1.4 แนวทางมาตรการกลไกขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย
2. การมีส่วนร่วม
   - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
   - 2.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม
3. ความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม
   - 3.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม
   - 3.2 ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
   - 4.1 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว
   - 4.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
   - 4.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
5. ความคิดเห็น
   - 5.1 ความหมายของความคิดเห็น
   - 5.2 ความสำคัญของความคิดเห็น
   - 5.3 ประเภทของความคิดเห็น
   - 5.4 วิธีวัดความคิดเห็น
   - 5.5 รูปแบบการวัดความคิดเห็น
6. ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนเริมน้ำ จันทบูร
   - 6.1 ประวัติชุมชนริมน้ำจันทบูร
   - 6.2 สมบัติริมน้ำ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

6.3 ความหมายของโลโก้ชุมชนริมน้ำ จันทบุรี

6.4 กิจกรรมชุมชนริมน้ำจันทบูร

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยต่างประเทศ

7.2 งานวิจัยในประเทศ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ตามความหมายที่การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง “ระบบเศรษฐกิจที่สะท้อนถึงกระบวนการซึ่งรวมเอาวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีเข้าไว้ด้วยกัน และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน โดยในบริบทของการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นแนวความคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้สินทรัพย์ที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์” (UNCTAD. Online. 2010)

คุณากร วาณิชย์วิรุฬห์ (2552 : บทนำ) กล่าวไว้ว่า ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน โดยที่ความหมายซึ่งองค์การต่างๆ ในหลายประเทศส่วนใหญ่เห็นว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นความสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องครอบคลุมถึงจินตนาการสร้างสรรค์ทุกรูปแบบ แต่คำจำกัดความที่ได้ให้ไว้นั้น ก็เป็นไปตามแนวปฏิบัติสากล แต่ไม่มีความเห็นที่สอดคล้องหรือเหมือนกันว่าความหมายที่แท้จริงของเศรษฐกิจสร้างสรรค์หมายถึงอะไร

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (ออนไลน์ : 2551) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีองค์ประกอบร่วมของแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่องโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (Social Wisdom) และเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่ (Technology and Innovation)

ศศิขวัญ ศรีกระจ่าง (ออนไลน์ : 2550) กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบของกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่ ที่นำทรัพย์สินอย่างความคิดสร้างสรรค์มาเพิ่มมูลค่าโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัว รวมเข้ากับสินทรัพย์ของท้องถิ่นเป็นรากฐาน ซึ่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้เป็นระบบใหม่ที่เปิดพื้นที่ให้บุคคลในแต่ละท้องถิ่นได้นำความคิดสร้างสรรค์ของตนเองมามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อภิสิทธิ์ ไล่สัตรูไกล (2552: 113) อธิบายความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ว่าเกิดจากคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีจุดหมายที่ชัดเจนว่าต้องการผลิตสินค้าหรือบริการประเภทใด เพื่อใคร โดยอาศัยความรู้ที่หลากหลายสาขาที่บุคคลนั้นสะสมมาจนเกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ใหม่ (New 10 Idea) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้ครอบคลุมทั้งเรื่องของงานศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การออกแบบ และนวัตกรรมการประดิษฐ์ต่างๆ เมื่อความคิดสร้างสรรค์ของคนหลายคน ต่างก็ผลิตสินค้าและบริการให้มีมากยิ่งขึ้น ก็จะก่อตัวเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการจ้างงาน การปรับกระบวนการผลิต ตลาดของผู้บริโภค และตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของประเทศที่จะเพิ่มสูงขึ้นต่อไป

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (ออนไลน์ : 2554) ได้อธิบายไว้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นเรื่องของการผลิตสินค้าและบริการที่อาศัยปัญญาและความคิดในการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความแปลกใหม่น่าสนใจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และทำให้การซื้อขายสินค้าและบริการนั้นมีราคาที่สูงขึ้น

อาคม เติมพิทยาไพสิฐ (2553 : 4) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (Wisdom) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (Technology and Innovation)

โดยสรุปความหมายของ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญา ให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการผลิตสินค้าและบริการใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กลุ่มต่างๆ ที่ได้รับการจัดกลุ่มและแยกประเภทบนพื้นฐานของแนวคิดหลัก 2 แนวคิดกว้างๆ คือ กลุ่มที่แยกตามชนิดสินค้าหรือบริการ และกลุ่มที่แยกตามกิจกรรมการผลิตและห่วงโซ่การผลิต โดยมีตัวอย่างการแบ่งประเภทที่เป็นที่รู้จักในปัจจุบันทั้งหมด 5 รูปแบบ ดังนี้ (ชูวิทย์ มิตรชอบ. 2553 : 84)

1. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศอังกฤษ (UK DCMS Model) โดยจัดประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ออกเป็น 13 กลุ่ม แยกตามสินค้าและบริการ ได้แก่

1.1 โฆษณา

1.2 สถาปัตยกรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.3 งานศิลปะและวัตถุโบราณ

1.4 งานฝีมือ

1.5 แฟชั่น

1.6 งานออกแบบ

1.7 ภาพยนตร์และวิดีโอ

1.8. ดนตรี

1.9 ศิลปะการแสดง

1.10 สื่อสิ่งพิมพ์

1.11. ซอฟต์แวร์

1.12. โทรทัศน์และวิทยุ

1.13. วิดีโอและคอมพิวเตอร์เกมส์

2. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเป็นหลัก (Concentric Circle Model) แบ่งออกเป็น 14 กลุ่ม ได้แก่

2.1 วรรณกรรม

2.2 ดนตรี

2.3 ศิลปะการแสดง

2.4 งานศิลปะ

2.5 ภาพยนตร์

2.6 พิพิธภัณฑ์และห้องสมุด

2.7 การดูแลศิลปวัตถุ/โบราณสถาน

2.8 สื่อสิ่งพิมพ์

2.9 การบันทึกเสียง

2.10 วิดีโอและคอมพิวเตอร์เกมส์

2.11 โฆษณา

2.12 สถาปัตยกรรม

2.13 งานออกแบบ

2.14 แฟชั่น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Model) ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยใช้ประเด็นด้านลิขสิทธิ์เป็นตัวกำหนด แบ่งเป็น 19 กลุ่ม ได้แก่

3.1 โฆษณา

3.2 งานสะสม

3.3 ภาพยนตร์และวิดีโอ

3.4 ดนตรี

3.5 ศิลปะการแสดง

3.6. สื่อสิ่งพิมพ์

3.7 โทรทัศน์และวิทยุ

3.8 งานศิลปะและกราฟฟิค

3.9 สื่อบันทึก

3.10 เครื่องใช้ไฟฟ้า

3.11 เครื่องดนตรี

3.12 กระดาษ

3.13 เครื่องถ่ายเอกสารและอุปกรณ์ถ่ายภาพ

3.14 สถาปัตยกรรม

3.15 เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า

3.16 งานออกแบบ

3.17 แฟชั่น

3.18 สินค้าตกแต่งบ้าน

3.19 ของเล่น

4. การจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยองค์การความร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

4.1 มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage or Cultural Heritage)

4.2 ศิลปะ (Arts)

4.3 สื่อ (Media)

4.4 งานสร้างสรรค์ตามลักษณะงาน (Functional Creation)

5. การจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นเฉพาะด้านวัฒนธรรม ออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ได้แก่

5.1 มรดกทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ (Cultural and Natural Heritage)

5.2 การแสดง (Performance and Celebration)

5.3 ทัศนศิลป์ งานฝีมือ และการออกแบบ (Visual Arts, Crafts and Design)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5.4 หนังสือและสิ่งพิมพ์ (Books and Press)

5.5 โสตทัศน์และสื่อดิจิทัล (Audio Visual and Digital Media)

คุณากร วาณิชย์วิรุฬห์ (2552 : บทนำ) แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ลิขสิทธิ์
2. สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และแบบผลิตภัณฑ์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (ออนไลน์ : 2552) ได้จัดประเภทโดยยึดรูปแบบของ UNCTAD เป็นกรอบ แบ่งเป็น 4 กลุ่มหลักและ 15 กลุ่มย่อย ได้แก่

1. มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage or Cultural Heritage)
   1.1 งานฝีมือและหัตถกรรม (Crafts)
   1.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural & Heritage Tourism)
   1.3 การแพทย์แผนไทย (Thai Traditional Medicine)
   1.4 อาหารไทย (Thai Food)
2. ศิลปะ (Arts)
   2.1 ศิลปะการแสดง (Performing Arts)
   2.2 ทัศนศิลป์ (Visual Arts)
3. สื่อ (Media)
   3.1 การพิมพ์และสื่อการพิมพ์ (Publishing)
   3.2 การกระจายเสียง (Broadcasting)
   3.3 ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film & Video)
   3.4 ดนตรี (Music)
4. งานสร้างสรรค์ตามลักษณะงาน (Functional Creation)
   4.1 งานออกแบบ (Design)
   4.2 แฟชั่น (Fashion)
   4.3 งานโฆษณา (Advertising)
   4.4 สถาปัตยกรรม (Architecture)
   4.5 ซอฟท์แวร์ (Software)

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 ได้ระบุถึงการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 74)

1. สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ตามแนวทางเครือข่ายวิสาหกิจ ที่มีการเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนของธุรกิจสร้างสรรค์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยระหว่างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในการผลิตสินค้าและบริการ การจัดจำหน่าย และการดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์และส่งเสริมการแข่งขันของธุรกิจที่เป็นธรรมเพื่อการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการที่สูงขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการปรับบทบาทของสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของธุรกิจสร้างสรรค์

2. ส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์โดยการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ของพื้นที่หรือเมืองทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์ กฎ ระเบียบ การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจสร้างสรรค์ที่มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ๆที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่หรือเมืองสามารถดึงดูดการลงทุนของธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาในพื้นที่หรือเมือง รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศและสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรม และงานแสดงสินค้าและบริการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นช่องทางหรือเวทีในการพัฒนาและแสดงออกของนักคิดและนักสร้างสรรค์สาขาต่างๆ

3. เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการและบุคลากรในการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการทุกสาขาโดยพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการธุรกิจโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และบุคลากรสร้างสรรค์ที่สำคัญในธุรกิจต่างๆ ของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งด้านการออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรม การบริหารจัดการธุรกิจ เทคโนโลยี และการตลาด โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยเป็นพื้นฐานผสมผสานการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจสร้างสรรค์ให้สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเร่งพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขาต่างๆ

4. พัฒนาระบบการเงินเพื่อสนับสนุนการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยการจัดหาหรืออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสร้างสรรค์ที่ยังขาดแคลนเงินลงทุน เช่น กองทุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กองทุน และสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้ที่มีความประสงค์จะดำเนินธุรกิจสร้างสรรค์สามารถก่อตั้ง ดำเนินกิจการ และพัฒนาธุรกิจได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

5. ส่งเสริมการจดทะเบียน และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจสร้างสรรค์ โดยสร้างความตื่นตัวและความตระหนักของธุรกิจและทุกภาคส่วนถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดการเติบโตของธุรกิจ ยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการ และเร่งรัดการลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจสร้างสรรค์ในการครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางมาตรการกลไกขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยในปัจจุบันแม้ว่าจะยังอยู่ในระยะเริ่มต้น แต่ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการพัฒนาที่ต่อเนื่องและต่อยอดจากแนวทางการพัฒนาด้วยการเพิ่มคุณค่า (Value creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรมได้ขับเคลื่อนการพัฒนา ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในปัจจุบันทั้งนี้ ในระยะเริ่มต้นของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการขยายองค์ความรู้และสร้าง ความเข้าใจกับภาคีการพัฒนาทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างจริงจัง และมีบูรณาการ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติและสามารถปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ แนวทางและกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในปัจจุบันมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ 2. ออนไลน์ : 2547)

1. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาภายใต้กรอบการพัฒนา 3 ด้านหลัก ได้แก่

1.1 นโยบายรัฐบาล

1.1.1 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของรัฐบาล เริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดมาตั้งแต่ปี 2545 โดยมีการจัดตั้งองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หลายองค์กร เช่น สำนักงานพัฒนาองค์ความรู้ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ เพื่อเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มในระยะยาว อย่างไรก็ตาม นโยบายและการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ในระยะที่ผ่านมายังขาดความต่อเนื่องและการบูรณาการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.1.2 นโยบายรัฐบาลของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชัดเจนมากขึ้น และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาตั้งแต่แรกเริ่มเข้าบริหารประเทศ โดยได้ระบุไว้ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาในวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ในหัวข้อ 4.2.3.1 ว่า “ขยายฐานบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ และเชื่อมโยงธุรกิจภาคบริการ อุตสาหกรรม และเกษตรเข้าด้วยกันให้เป็นกลุ่มสินค้า เช่น ธุรกิจสุขภาพ อาหารและการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่” ซึ่งการกำหนดนโยบายดังกล่าวส่งผลให้มีการใช้ศักยภาพและการพัฒนาต่อยอดของอุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์ไทยได้มีการริเริ่มและต่อยอดจากการดำเนินงานที่มีอยู่บ้างแล้ว ให้ เป็นไปอย่างมีทิศทางและจริงจังมากขึ้น

1.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2.1 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 10) มีการดำเนินการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่า (Value creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในปี 2550 ได้ทำการศึกษาและเริ่มขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศแล้วนำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในระดับภาคเศรษฐกิจจริงภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการและสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น

1.3 การขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ

1.3.1 รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะเร่งด่วนในช่วงระยะ 6 -9 เดือนแรกของปี 2552 และต่อมาได้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 เพื่อสร้างงานและสร้างรายได้โดยการลงทุนของภาครัฐในโครงการที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต พร้อมกับสร้างโอกาสของภาคเอกชนในการลงทุน ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแผนงานภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 (SP2)

1.3.2 แผนงานพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครอบคลุมสาขาการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 4) อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์ 5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และ 6) การขับเคลื่อนและสนับสนุนการพัฒนา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ แผนงานพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้รับการอนุมัติกรอบวงเงินจากคณะรัฐมนตรี จำนวน 45 โครงการ และมีการรวมกลุ่มโครงการเหลือ 39 โครงการ กรอบวงเงิน 20,134.10 ล้านบาท จากหน่วยงานรับผิดชอบ 7 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร

1.3.3 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552 อนุมัติโครงการประกอบด้วย 1) โครงการประเภท 1 ความพร้อมในการดำเนินงานสูงสามารถเริ่มดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและเบิกจ่ายภายในปีงบประมาณ 2553 รวมทั้งโครงการที่สามารถเริ่มดำเนินการได้ในปี 2552 จำนวน 20 โครงการ วงเงินที่อนุมัติ 3,817.70 ล้านบาท และ 2) โครงการประเภท 2 ความพร้อมระดับรอง และไม่สามารถเริ่มดำเนินการได้ภายในปีงบประมาณ 2553 จำนวน 14 โครงการ วงเงินอนุมัติ 13,767.60 ล้านบาท ซึ่งโครงการประเภท 2 นี้ หน่วยงานเจ้าของโครงการต้องดำเนินการปรับปรุงรายละเอียดและแนวทางการดำเนินงานของโครงการแล้วนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะ 2 ต่อไป นอกจากนี้ หน่วยงานยังสามารถเสนอโครงการเพิ่มเติมเพื่อขอบรรจุเข้ารับการพิจารณาภายใต้ SP2 ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้อีกด้วย

2. กลไกการขับเคลื่อนในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐและองค์การมหาชนหลายแห่งที่เริ่มมีบทบาทหน้าที่และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ รวมทั้งการให้บริการด้านโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่หน่วยงานเหล่านี้ยังคงแยกส่วนกันทำงานเนื่องจากขาดการมองภาพรวมกัน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาในมิติต่างๆ ดังนี้

2.1 หน่วยงานด้านนโยบาย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบายและช่วยผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีกระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นเจ้าภาพหลักรับผิดชอบด้านการส่งเสริมให้มีการประสานงานกันระหว่างองค์กรภาครัฐ เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนภารกิจเร่งด่วนที่ไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพในการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขึ้นมาดูแลเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และแผนที่นำทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยตลอดห่วงโซ่มูลค่า เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลผลักดันอย่างจริงจังคณะกรรมการนโยบาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายอลงกรณ์ พลบุตร) เป็นประธาน มีหน้าที่ทำกลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย รวมถึงสนับสนุนและบูรณาการกิจกรรม แผนงาน และโครงการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไทยไปสู่การสร้างรายได้ให้กับประเทศและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.2 หน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหน่วยประสานงานหลักในการจัดโครงการต่างๆ ร่วมกับภาคเอกชนเพื่อผลักดันนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดผลรูปธรรม รวมถึงโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปี 2555 ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสำนักงบประมาณ ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาของกรมทรัพย์สินทางปัญญามีภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์ การใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ทรัพย์สินทางปัญญา สร้างวัฒนธรรมทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกและความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญาและการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญายังมีแนวคิดที่จะจัดตั้ง “สถาบันส่งเสริมการสร้างสรรค์” เป็นศูนย์บ่มเพาะความรู้ ความคิดต่อยอด และทักษะต่างๆ รวมถึงให้คำแนะนำด้านบริหารจัดการ และ “ตลาดทุนทรัพย์สินทางปัญญา” เพื่อระดมเงินลงทุนซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานให้บริการครบวงจรธุรกิจแก่ภาคเอกชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนสืบไป

2.3 หน่วยงานด้านการพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ พร้อมทั้งปลูกฝังและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่สาธารณชน ในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การสร้างแหล่งค้นคว้าและแหล่งเรียนรู้ครบวงจร การเผยแพร่ผลงานวิจัย การจัดนิทรรศการ การบรรยาย และการจัดอบรมสัมมนาในเชิงปฏิบัติการ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของประเทศ ได้แก่ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (OKMD) อุทยานการเรียนรู้ (TK PARK) สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) รวมถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

2.4 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านการเงิน เช่น สถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ กองทุนร่วมลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจไทย ที่บริหารโดยสำนักงาน

ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) กองทุนร่วมลงทุนของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เป็นต้น

2.5 หน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนา เช่น สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นต้น

2.6 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานต่างๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานมาตรฐานอาหารและเกษตรแห่งชาติ สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม และสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.7 หน่วยงานด้านการตลาด เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก กรมพัฒนาธุรกิจการค้า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

การมุ่งหวังให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนที่ทรงประสิทธิภาพในระยะยาว ควรพิจารณาให้มีหน่วยงานหรือกลไกที่ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมโยง บูรณาการทั้งในระดับยุทธศาสตร์ นโยบายและระดับปฏิบัติที่ชัดเจน

ปัจจุบันรัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในสาขาต่างๆ ตามหน้าที่แล้วก็ตาม หากแต่ยังขาดการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศอย่างเป็นองค์รวม ที่จะใช้เป็นแผนที่นำทางการพัฒนาสำหรับการดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในทุกมิติ ซึ่งครอบคลุมไปถึงสังคมและคนที่มีความสร้างสรรค์ด้วยแล้ว จะมีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศไทยก้าวสู่ประเทศที่เน้นการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ที่สอดรับกันในทุกมิติอย่างจริงจัง

3. ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้ มีที่มาจากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด เพื่อชี้ประเด็นความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์และโอกาส รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย รวมทั้งการสัมมนาในเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในหลายโอกาส มีข้อเสนอประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ ดังนี้

3.1 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาระดับมหภาค

3.1.1 พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์วงกว้างต้องอยู่บนพื้นฐานขององค์ความรู้และนวัตกรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เพื่อนำไปเพิ่มคุณค่าให้กับทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่ และให้มีการสร้างสรรค์เกิดขึ้นในภาคการผลิตจริงในตลอดห่วงโซ่การผลิต ดังนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบด้วย

3.1.2 กำหนดแนวนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงาน เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีกรอบการดำเนินงานที่ค่อนข้างกว้างและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก การดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับปฏิบัติจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก และมีกรอบนโยบายและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทยอย่างมีบูรณาการ และเกิดผลทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ควรมีแนวทางการดำเนินงานโดยการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และจัดทำแผนที่นำทางการพัฒนาสำหรับการดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีบูรณาการในระยะต่อไป

3.1.3 ปรับโครงสร้างการผลิตและบริการของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยผนวกเอาความคิดสร้างสรรค์ที่มีที่มาจากองค์ความรู้และนวัตกรรมนำเข้าสู่ทุกขั้นตอนของห่วงโซ่การผลิต โดยนำเอานัยสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาในวงกว้างให้ครอบคลุมภาคเศรษฐกิจจริงและเชื่อมโยงกันทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผนวกเข้ากับการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ทั้งนี้ การพัฒนาจะต้องมุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Creative and Green Economy) ซึ่งเป็นกระแสการพัฒนาของโลกในปัจจุบัน

3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและคมนาคม การส่งเสริมการลงทุนทางด้านการวิจัยและพัฒนา การจัดหาแหล่งเงินทุน การพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนาการตลาดสมัยใหม่ให้ทันต่อคู่แข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

3.2.1 พัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่กระตุ้นให้ภาคเอกชนลงทุนผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์ โดยเพิ่มมาตรการกระตุ้นเพื่อดึงดูดบริษัทข้ามชาติให้ร่วมลงทุนกับภาคเอกชนและชุมชนไทยในการพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมและองค์ความรู้สมัยใหม่ และเร่งพัฒนาสำนักงานสินทรัพย์ทางปัญญาให้มีความสามารถในการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิทักษ์สินทรัพย์ทางปัญญาและป้องกันการละเมิด ตลอดจนส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนด้านการเงินสำหรับผู้ประกอบการและธุรกิจสร้างสรรค์ และพัฒนาระบบปล่อยสินเชื่อและบทบาทการประกันสินเชื่อของสถาบันการเงินรองรับธุรกิจสร้างสรรค์ที่ใช้สินทรัพย์ทางปัญญาเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3.2.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูล สื่อสาร และคมนาคมที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับภาคการผลิตสร้างสรรค์ ตลอดจนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้สาธารณะและพัฒนาพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างเวทีนักคิดและสร้างสรรค์ต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2.3 ให้คุณค่าต่อทรัพย์สินทางปัญญาจากความคิดสร้างสรรค์ โดยมีกฎหมายและกฎระเบียบช่วยในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และกระบวนการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและกระบวนการที่มีอยู่ นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาหรือความคิดเพื่อเข้าถึงแหล่งเงินทุน ตลอดจนศึกษา ทบทวนประเด็นปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป

3.2.4 ศึกษาวิจัยและพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และทุนวัฒนธรรม โดยทำการศึกษาใน 5 ประเภท ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 4) อุตสาหกรรมสื่อบันเทิง และซอฟต์แวร์ 5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ ให้สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและนำผลิตภัณฑ์และบริการสู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยในเชิงลึกนี้ จำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลและมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดมาตรฐานขอบเขตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้ชัดเจน และวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน ติดตามผลและกำหนดนโยบายการพัฒนาต่อไปด้วย

3.2.5 จัดและพัฒนาพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน พื้นที่สร้างสรรค์งานรวมทั้งสร้างเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นเวทีแสดงออก และเป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.3 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจและบุคลากรด้านสร้างสรรค์

3.3.1 ขับเคลื่อนและสร้างโอกาสให้กับผู้ประกอบการ การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยให้มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneurs) เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่น และสามารถต่อยอดด้วยความคิดและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การปรับเปลี่ยนรสนิยมและพฤติกรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

การบริโภคที่มีความต้องการสินค้าและบริการที่มีความสร้างสรรค์มากขึ้น เป็นต้น ในการนี้ ผู้ประกอบการไทยต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่โดยการสร้างความได้เปรียบจากความหลากหลายและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและความเป็นไทยเพื่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์ (Creative Economy and Creative Society) ให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในเวทีระดับโลกได้ต่อไป

3.3.2 พัฒนาบุคลากรวิชาชีพเชิงสร้างสรรค์ ให้สามารถตอบสนองความต้องการภาคเศรษฐกิจจริงและประชาชนได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างระบบประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคการผลิตเพื่อปรับทิศทางการศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการบุคลากรในสาขาขาดแคลน เช่น การให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น ประเทศไทยขาดบุคลากรที่มีทักษะในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่สามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้แล้ว การผลักดันหรือขับเคลื่อนการผลิตทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และบริการเชิงสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ยาก

3.4 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาด้านสถาบันและการติดตามประเมินผล

3.4.1 พัฒนาสถาบันและบูรณาการบทบาทของสถาบันที่เกี่ยวข้อง ให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมสถาบันที่มีบทบาทสนับสนุนภาคเอกชนในการผลิตสินค้าสร้างสรรค์ให้เพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้ ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ ซึ่งรวมถึงการจัดทำนโยบายและกำหนดกลยุทธ์ระดับชาติ ประสานงานและบูรณาการกระทรวงและหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยตรง ตลอดจนติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยรวม

3.4.2 ให้มีกลไกในการดำเนินการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการติดตาม ดัชนีชี้วัดศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรายสาขา รวมทั้งระบบฐานข้อมูลที่เป็นระบบ ทันสมัย และมีความต่อเนื่องของข้อมูล จะนำไปสู่การปรับแผนงานและการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับสภาวการณ์อันจะนำไปสู่ผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

การมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 272) ได้ให้ความหมายของคำว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประเวศ วะสี (2545 : 33) ได้ให้ความหมายคำว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำ มีการจัดการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

พรชัย รัศมีแพทย์ (2540 : 225) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม” ของประชาชนมีความหมาย 2 นัย ด้วยกัน คือ

1. ความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

2. ความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ

สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (ออนไลน์ : 2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิหน้าที่การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจวางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 6) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค องค์การสหประชาชาติ (United Nation. 1981 : 5)

รีเดอร์ (Reeder. 1974 : 39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

จากแนวคิดและทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถแยกประเด็นสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจากเป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหมายในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความเสน่หา

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการเร้าให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

คูฟแมน (Koufman. 1949 : 7) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประยูร ศรีประสาธน์ (2542 : 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยด้านการสื่อสารได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้
3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะ โดยมีรูปแบบกระบวนการดำเนินงาน คือ 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3) การกำหนดกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผลกิจกรรมซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวก โดยมุ่งหมายให้กลุ่มประชากรในชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึง วิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคลเพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมเพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร เพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

ความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

สถาบันไทยพัฒน์ (ออนไลน์ : 2555) ภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้นิยาม Corporate Social Responsibility (CSR) หรือ บรรษัทบริบาล หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี (2550 : 1) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมที่แท้จริงขององค์กรอยู่ที่การแสดงความรับผิดชอบกับผลกระทบ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินธุรกิจ โดยผู้ที่มีส่วนได้เสียนี้สามารถเป็นไปได้ตั้งแต่ผู้ถือหุ้น พนักงาน ชุมชน ลูกค้า คู่ค้า ไปจนถึงสังคมส่วนรวม

หากพิจารณาแยกเป็นรายคำศัพท์ คำว่า Corporate มุ่งหมายถึงกิจการที่ดำเนินไปเพื่อแสวงหาผลกำไร (หมายรวมถึงองค์กรประเภทอื่นได้ด้วย) ส่วนคำว่า Social ในที่นี้ มุ่งหมายถึงกลุ่มคนที่มี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความสัมพันธ์กันหรือมีวิถีร่วมกันทั้งโดยธรรมชาติหรือโดยเจตนา รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบประกอบ และคำว่า Responsibility มุ่งหมายถึงการยอมรับทั้งผลที่ไม่ดีและผลที่ดีในกิจการที่ได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของกิจการนั้นๆ ตลอดจนการรับภาระหรือเป็นธุระดำเนินการป้องกันและปรับปรุงแก้ไขผลที่ไม่ดี รวมถึงการสร้างสรรค์และบำรุงรักษาผลที่ดีซึ่งส่งกระทบไปยังผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ

ภาพประกอบ 3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กร
ที่มา : สถาบันไทยพัฒน์. ออนไลน์. 2553

คำว่า กิจกรรม (Activities) ในความหมายข้างต้น หมายรวมถึง การคิด การพูด และการกระทำ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการ และการดำเนินงานขององค์กร

สังคมในความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการพิจารณาตั้งแต่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร ได้แก่ ผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร พนักงาน และผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ สังคมใกล้ และสังคมไกล

สังคมใกล้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับองค์กรโดยตรง ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัวของพนักงาน ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ

สังคมไกล คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนทั่วไป เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในระดับของลูกค้า ได้แก่ การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณค่ามากกว่ามูลค่า ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค การให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง มีการให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่ค้า ได้แก่ การแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือการรวมกลุ่มแนวดิ่งตามสายอุปทาน ความรอบคอบระมัดระวังในการผสานประโยชน์อย่างเป็นธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบต่อคู่ค้า เป็นต้น

ในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม ได้แก่ การสงเคราะห์เกื้อกูลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆ ในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระแวดระวังในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น

ในระดับของประชาสังคม ได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจตราดูแลมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมและการทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่แข่งขันทางธุรกิจ ได้แก่ การดูแลกิจการมิให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุ่มตลาด การดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ เป็นต้น

สถาบันไทยพัฒน์ (ออนไลน์ : 2553) ยังมีการตีความ CSR ว่าเป็นกิจกรรมที่รวมทั้งการคิด การพูด และการกระทำซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการและการดำเนินงานขององค์กรที่ดำเนินการในพื้นที่ของสังคม โดยที่สังคมใกล้หมายถึง ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัวพนักงาน ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์ สังคมไกล หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนทั่วไป เป็นต้น ในนิยามข้างต้น ยังได้อธิบายถึงความเกี่ยวข้องกับผู้คนในมิติต่างๆ ประกอบด้วย ลูกค้า คู่ค้า ชุมชนและสภาพแวดล้อม ประชาสังคม และคู่แข่งขันธุรกิจ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ หมายถึง การดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดีควบคู่ไปกับการใส่ใจรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกล โดยไม่ไปเบียดเบียนฝ่ายใดทั้งสิ้นสร้างคุณค่ากับองค์กรจากการดำเนินงานที่โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต องค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมของธุรกิจย่อมไม่ขูดรีดแรงงานลูกจ้าง ไม่ฉ้อโกงลูกค้า ไม่เอาเปรียบคู่ค้า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือทำร้ายชุมชน โดยรอบทั้งหมดก็เพื่อประโยชน์สุขแก่องค์กรและสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั่นเอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม

ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถแบ่งออกได้ 7 ประการ ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2545 : 62)

1. ด้านชุมชน (The Community) องค์การรับผิดชอบต่อสังคม ต้องสร้างจุดเด่นขึ้นในชุมชน โดยเป็นผู้นำในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับสังคม

2. ด้านสุขภาพและสวัสดิการ (Health and Welfare) องค์การเชื่อว่า การลงทุนในสุขภาพและจัดสวัสดิการให้กับชุมชน เป็นความรับผิดชอบด้านสังคมที่มีคุณค่าและจำเป็นสำหรับพนักงาน บริษัทและชุมชนขนาดใหญ่ ตัวอย่างโครงการด้านสุขภาพและสังคมจะสร้างค่านิยมในชุมชนทำให้บริษัทมีอิทธิพลต่อผู้ลงทุนและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดกับบริษัทด้วย

3. ด้านการศึกษา (Education) องค์การจำนวนมากที่มีความสนใจในความรับผิดชอบด้านการศึกษา ผู้บริหารระลึกว่าจะต้องปรับปรุงการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ด้านอื่นๆ

4. สิทธิมนุษยชน (Human Right) บางองค์กรมุ่งหวังความรับผิดชอบด้านสังคมในการรณรงค์สิทธิมนุษยชน

5. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (The Natural Environment) องค์การจำนวนมากได้ตัดสินใจเลือกการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

6. สิทธิของผู้บริโภค (Consumer Right) บางองค์การได้เน้นในเรื่องของสิทธิผู้บริโภค โดยคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และการโฆษณาที่เป็นความจริง (Truthful Advertising)

7. วัฒนธรรม (Culture) ธุรกิจให้การสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรมเชื่อว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสามารถส่งเสริมการรู้จักบริษัทและสร้างความรู้สึกทัศนคติที่ดีให้เกิดกับบริษัทได้ ทัศนะที่ให้การสนับสนุนเหตุการณ์ด้านวัฒนธรรมถือว่าเป็นการลงทุนที่มีคุณภาพ เป็นการลงทุนด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับชุมชน ลูกค้า ชุมชนในท้องถิ่น บุคลากร และผู้ที่มีส่วนในผลประโยชน์ขององค์การ ถือว่าสามารถสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้กับกลุ่มเหล่านี้ได้

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ และคณะ (ออนไลน์ : 2553) ได้แบ่งประเภทของงานความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ ออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย

1. การดำเนินกิจกรรมที่แยกต่างหากจากการดำเนินธุรกิจเป็นกระบวนการหลักของกิจการ (รวมความถึงกิจกรรมที่เกิดจากผลต่อเนื่องของกระบวนการดำเนินการธุรกิจ) เช่น การแจกจ่ายสิ่งของบรรเทาสาธารณภัย การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ และการเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษจากการประกอบการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรามคำแหง

2. การดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนหลักของกิจการหรือเป็นการทำธุรกิจที่หากำไรอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น การป้องกัน หรือกำจัดมลพิษในกระบวนการผลิตเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชน การผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามข้อกำหนดในฉลากผลิตภัณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคอย่างถูกต้องครบถ้วน การชดเชยความเสียหายให้แก่ลูกค้าที่เกิดจากความผิดพลาดและความบกพร่องของพนักงาน ซึ่งการดำเนินความรับผิดชอบเหล่านี้ ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่เวลาทำงานปกติของกิจการ

3. กิจกรรมดำเนินงานโดยองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรให้กับตนเองเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างประโยชน์ต่อสังคมเป็นด่านหลัก เช่น มูลนิธิ/สมาคมการกุศลที่เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรประชาชนและส่วนราชการ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง โดยมีกิจกรรมหลายๆ อย่างรวมกันโดยมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง ในหัวข้อวัตถุประสงค์นี้ มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 19) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิงเป็นการท่องเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศเพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น รสนิยม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักฟื้นหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งในแง่มนุษยวิทยา และสังคมวิทยา เช่นชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา การเดินป่าเพื่อดูนก ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม และสัมมนา ซึ่งผู้ที่ไปประชุมหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้ สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวต้องเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และระบบการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือการที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อศึกษาดูงาน หรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัย และอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้ รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่นำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

ประเวศ วะสี (2545 : 5) ได้นำเสนอแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว 10 ประการ คือ

1. เพื่อยกระดับจิตสำนึกศักดิ์ศรีและคุณค่าของการเป็นคนไทย ที่เรียกว่ามิติทางจิตวิญญาณ ไม่ใช่มีแต่มิติทางวัตถุหรือเงินทองเท่านั้น

2. เพื่อกระตุ้นการวิจัย เช่น การวิจัยประวัติศาสตร์ตำบล ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาความรู้ในท้องถิ่นด้านต่างๆ โดยการทำเป็นระบบข้อมูลไว้

3. เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม โดยให้เยาวชนและประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้เรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้านต่างๆในชุมชนของตน ซึ่งมิได้หมายความถึงศิลปะแขนงต่างๆ เท่านั้น หากยังรวมถึงวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มชนนั้นๆ ด้วย

4. เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นโดยการท่องเที่ยวสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน ซึ่งชุมชนสามารถให้บริการที่พัก อาหาร สินค้าชุมชน โดยสร้างความเชื่อมโยงกับการวิจัยประวัติศาสตร์ตำบล หรือทรัพยากรในท้องถิ่น

5. เพื่อส่งเสริมให้มนุษย์กับมนุษย์ได้สัมผัส ได้พัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น (Human Touch) เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นการเคลื่อนไหวคนให้ได้มาพบและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การที่มนุษย์ได้มีปฏิสัมพันธ์กันนั้นจะทำให้เกิดความรักความเข้าใจกันมากขึ้น

6. สร้างและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรายได้อย่างเป็นธรรมและเห็นความยุติธรรมนั้น เขาจะพยายามรักษาระบบซึ่งวิธีการหนึ่งที่สำคัญคือ จะต้องมีการพัฒนาระบบบัญชีที่ทุกคนดูง่าย โดยระบบบัญชีเป็นทั้งข้อมูล (Information) และการสื่อสาร (Communication) เพื่อแสดงความยุติธรรม ดังนั้น ระบบการบัญชีการท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องให้คนดูง่ายว่ารายได้มาอย่างไร และกระจายไปที่ใดบ้าง

7. ก่อให้เกิดความสุขอย่างสร้างสรรค์ ความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยวควรเป็นความสุขอย่างสร้างสรรค์ ความสุขที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายวัฒนธรรม ความสุขที่ได้จากการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ว่าผู้คนอยู่ด้วยกันเป็นชุมชนได้อย่างไร การท่องเที่ยวควรนำไปสู่การสร้างสรรค์ ดังนั้นต้องมีการตั้งเป้าหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ดี เมื่อนักท่องเที่ยวไปเที่ยวแล้วได้สัมผัสและเรียนรู้ในสิ่งที่ดีก็จะเกิดแรงบันดาลใจในการทำสิ่งที่ดีด้วย

8. พัฒนาการศึกษาการท่องเที่ยวสามารถมีส่วนส่งเสริมท้องถิ่นพัฒนาการวิจัยการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่น รวมถึงมีการอบรมบุคลากรในท้องถิ่นให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่นได้

9. ส่งเสริมให้เกิดสังคมโปร่งใสและยุติธรรม การท่องเที่ยวสามารถเป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลในสังคม เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นระบบที่มีการเกี่ยวข้องของบุคคลหลายฝ่ายทั้งชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นบุคคลภายใน ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวยังต้องมีการสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกหรือนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการถ่ายเทข้อมูลข่าวสารแบบสองทางได้ คือ ทั้งจากภายในออกสู่ภายนอก และจากภายนอกเข้าสู่ภายใน การรับรู้ข้อมูล เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการสร้างสังคมโปร่งใส

10. พัฒนาระบบการจัดการ (Management Made the Impossible Possible) การจะทำให้ระบบมีพลังนั้นจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) และต้องทำเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการท่องเที่ยว (Tourism for All and All for Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 34) ได้ให้ความหมายว่า “การอนุรักษ์ คือ การรักษาให้คงเดิม” การอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติก็คือ การรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ได้นานที่สุด เกิดประโยชน์มากที่สุด และสูญเสียน้อยที่สุด การอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม ก็คือ การรู้จักรักษาไว้มิให้สูญสิ้นไปหรือให้อยู่ในสภาพคงเดิม

จากการจัดประชุม Earth Sumit ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งการประชุมครั้งนี้ได้มุ่งเน้นความสนใจในประเด็นในเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสรุปบทเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา จากการประชุมดังกล่าวนี้ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเกิดจากกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 1)

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่ของการอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรามภัทรา

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวเกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ และให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม จากกระแสหลักทั้ง 3 กระแสดังกล่าว ก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่โดยมีการประยุกต์รูปแบบการท่องเที่ยวที่นำไปสู่กระแสหลักทั้ง 3 กระแส มีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ซึ่งได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ปะกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือหรือมาตรการในการส่งเสริมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวประเทศต่างๆ ทั่วโลกเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงเวลา 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และจะเจริญเติบโตต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศไทยเรามีรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 จนถึงปัจจุบัน แต่การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างมีขอบเขต เพื่อเป็นหลักประกันว่าการท่องเที่ยว จะสร้างรายได้ และในขณะเดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด มิฉะนั้นการท่องเที่ยวก็จะถูกทำลายไม่สามารถเป็นอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนอีกต่อไป ในปัจจุบันมีกระแสเรียกร้องให้อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทวีความรุนแรงและต่อเนื่อง มีการโจมตีการท่องเที่ยวว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อผลเสียต่อสภาพแวดล้อม ทั้งของแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมชุมชน จึงเกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ขึ้นมา

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ฉะนั้นแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงไม่ใช่เพียงการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่มุ่งเสนอขายสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเดียว หากยังมุ่งประสานผลประโยชน์ทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย นับได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถสนองความต้องการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ของนักท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และสร้างความพอใจให้แก่ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกปักรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวให้คงอยู่คู่สังคมมนุษย์นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

เห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่าง กระแสการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับกระแสอนุรักษ์ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันส่งเสริมเพื่อให้การท่องเที่ยวบรรลุจุดมุ่งหมาย ดังกล่าว ทั้งนี้จำต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมจากทุกฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายเอกชน และฝ่ายนักท่องเที่ยวเอง ซึ่งทั้ง 3 ฝ่าย ต่างก็มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.1 รัฐบาลควรทำการศึกษาวิจัยผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนแม่บทส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างจริงจัง โดยคำนึงถึง 2 ด้านพร้อมกันไป คือ ด้านความเป็นไปได้ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และด้านการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

1.2 รัฐบาลควรร่วมมือกับธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชนในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย

1.3 รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชาติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยแทรกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ในหลักสูตรทุกระดับ และสนับสนุนให้เปิดหลักสูตรการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในระดับอุดมศึกษา

1.4 รัฐบาลควรออกกฎหมายในการควบคุมดูแลผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และนำกฎหมาย มาใช้อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันในด้านความสงบเรียบร้อย และสุนทรียภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

1.5 รัฐบาลควรกำหนดมาตรฐานการออกแบบก่อสร้าง พร้อมทั้งระบบตรวจสอบขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) แต่ละพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และมีมาตรการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ด้วย

2. บทบาทของเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.1 ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ควรมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวอย่างหวงแหนในคุณค่า

2.2 ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ควรดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อการท่องเที่ยว เช่น การลดมลพิษจากการขนส่ง การติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพในธุรกิจโรงแรมหรือภัตตาคาร เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.3 ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ควรมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลอดจนให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ เพื่อลดผลกระทบที่อาจมีต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.4 ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ควรหมั่นตรวจสอบ และประเมินผลเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อม ในหน่วยงานต่าง ๆ ภายในธุรกิจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะระบบกำจัดขยะและน้ำเสีย

2.5 ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการสนับสนุนโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. บทบาทของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.1 นักท่องเที่ยวควรเลือกใช้บริการของผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ สนับสนุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.2 นักท่องเที่ยวควรท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทั้งที่รู้และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ พร้อมทั้งระมัดระวังพฤติกรรมที่มีผลเสียต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นนั้นๆ

3.3 นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด และควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนั้นล่วงหน้า เพื่อจะได้ช่วยอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่การท่องเที่ยวให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

3.4 นักท่องเที่ยวควรงดซื้อสินค้าหรือบริการที่ทำลายนิเวศวิทยาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น สัตว์ป่า โบราณวัตถุ ปะการัง เป็นต้น

3.5 นักท่องเที่ยวควรให้ความร่วมมือกับรัฐบาลและผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ท้องถิ่นที่ไปท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความสำคัญทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมุ่งควบคุม คุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการให้บริการนักท่องเที่ยว นับว่าเป็นทางออกที่ดีที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างกระแสการพัฒนาและกระแสการอนุรักษ์ทางการท่องเที่ยว สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้มากขึ้น แต่ความสำเร็จของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายรัฐบาล เอกชน และนักท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2539 : 60)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นโยบายหลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand) กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การกำหนดนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดนโยบายหลักไว้ 8 ประการครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในภาพรวม

นโยบายหลักการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทั้ง 8 ประการ ปรากฏรายละเอียดดังนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยรีบด่วน

2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค

3. อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยได้ด้วยดีที่สุด

4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น

5. เพิ่มความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่างๆ ในประเทศไทยด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยของร่างกายและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ

6. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและเยาวชน เพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวแก่คนไทย

7. เสริมกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด

8. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

นโยบายหลัก 8 ประการ จะพบว่า ปรากฏการณ์นโยบายที่ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีถึง 3 นโยบายด้วยกัน คือ

นโยบายข้อที่ 1 ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค

นโยบายข้อที่ 2 อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด

นโยบายข้อที่ 3 ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 64)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : 3) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่ามีสาระสำคัญดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นนักท่องเที่ยวสัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์คืนสู่ธรรมชาติและเอกลักษณ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ ระบบสังคม และเศรษฐกิจอีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวโดยการเรียนรู้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่นั้นด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในระยะยาว รวมทั้งส่งเสริมนักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น

ความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อ ความรู้สึกใดออกมาโดยการพูดหรือการเขียน การสำรวจความคิดเห็นเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะจะทำให้การดำเนินการต่างๆเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นตามความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน การศึกษาความคิดเห็นต่างๆ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด โดยมีการร่างแบบสอบถามไปสัมภาษณ์หรือการซักถามกลุ่มประชากรเป้าหมาย แล้วนำผลมาศึกษาวิเคราะห์และเก็บรวบรวมไว้เป็นข้อมูล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นันแนลลี (Nunnally. 1959 : 285) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า ทั้งความคิดเห็นและทัศนคตินั้น เป็นเรื่องของการแสดงออกทางความคิดเห็นในรูปเกี่ยวกับตัวเราและความคิดเห็นยังใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการลงความเห็น (Judgment) และความรู้ (Knowledge) ในขณะที่ทัศนคตินั้นใช้กันมากในเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึก (Felling) ความสามารถ (Preference) และได้สรุปว่า เรามักใช้คำว่า ความคิดเห็นมากกว่าทัศนคติ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 626) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า การพิจารณาตัดสินใจหรือความเชื่อที่นำไปสู่การคาดคะเนหรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

เฮอร์นบี้ และเวคฟิลด์ (Homby and Wakefield. 1968 : 682) ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความเชื่อหรือการลงความเห็นที่ไม่ได้เป็นความรู้อันแท้จริง หรือคือความเห็นในบางอย่างที่อาจเป็นจริงได้

อิงเกิล และสเน็ลโกรฟ (Engle and Snellgrove. 1969 : 593) ได้ให้นิยามคำว่า “ความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางเจตคติที่ออกมาเป็นคำพูดเป็นการสรุปโดยลงความเห็น ซึ่งอาศัยความรู้ที่มีอยู่เดิม”

โคลาซา (Kolassa. 1969 : 386) ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากกรณีแวดล้อม (Circumstanc) หรือความคิดเห็นเป็นการตอบสนองสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลจากความโน้มเอียง (Predisposition) ความโน้มเอียงนี้เองที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งเรียกว่า โครงสร้างทัศนคติ (Attitude Structure) ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นพื้นฐานของความคิดเห็นและมีอิทธิพลต่อการแสดงออก ส่วนทัศนคตินั้นคือ ความโน้มเอียงในการแสดงออกของบุคคลต่อบุคคลอื่น สถานที่ สภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

โคเลสนิค (Kolesnik. 1970 : 296) ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า การแปลความหมาย (Interpretation) หรือการลงความเห็นที่เกิดจากข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละบุคคลคิดว่าถูกต้องแต่คนอื่นๆ อาจไม่เห็นด้วยก็ได้ทุกคน ความเห็นที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่างและมีอยู่เป็นเวลาอันสั้น เรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่ไม่พอแก่การพิสูจน์ มีความรู้แห่งอารมณ์น้อย และเกิดขึ้นได้อย่างง่ายแต่สลายตัวเร็ว

มิเชลล์ (Mitchell. 1971 : 135) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็นเป็นความเชื่อหรือการพิจารณาตัดสิน โดยบุคคลซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับในแต่ละช่วงเวลาได้ ความคิดเห็นนี้ไม่สามารถทดสอบความรู้ และความจริงของความเชื่อมั่นของบุคคลได้ และต้องยอมรับว่าประชาชนโดยทั่วไปนั้นอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป”

กู๊ด (Good. 1973 : 339) หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่างของบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

เบสท์ (Best. 1977 : 169) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

มอร์แกน และคิง (Morgan and King. 1991 : 189) ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า คือการยอมรับคำพูด (Statement) ที่เกิดขึ้นโดยทัศนคติ

ไอแซค (Isaak. 1981 : 203) ให้ความหมายว่าความคิดเห็น คือการแสดงออกทางคำพูดหรือคำตอบ ที่บุคคลได้แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทั่วๆ ไป ปกติแล้วความคิดเห็นต่างจากเจตคติ คือความคิดเห็นจะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เจตคติจะเป็นเรื่องทั่วไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 246) ได้บัญญัติคำว่า ความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม
2. ทัศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่ผู้นำมาขอปรึกษาคำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุน หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

ประวิตร ชูศรี (2542 : 14) สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจในการพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือประเด็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของความคิดเห็นกล่าวคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราวหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม มีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

ความสำคัญของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนี้

1. การศึกษา อาชีพ เพศหรืออายุมีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็น
2. สถานบันครอบครัว สภาพแวดล้อม กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนผลักดันให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของแต่ละบุคคล

ประเภทของความคิดเห็น

การศึกษาประเภทของความคิดเห็น จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ (วิรัช เจียมบรรจง. 2532 : 3)

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-ลบสุดเป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกได้แก่ ความรักจนหลงบูชา ทิศทางลบได้แก่ รังเกียจมาก ความคิดเห็นประเภทนี้จะรุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นจากความเข้าใจ มีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เช่น ความรู้สึกในทางที่ดี ได้แก่ ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลาง ได้แก่ เฉยๆ ไม่มีความคิดเห็น และความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

เรมเมอร์ (Remmer. 1996 : 47) ได้จำแนกความคิดเห็น ออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ

1. ความคิดเห็นแบบสุดขั้ว (Extreme Option) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งอาจจำแนกได้ 2 แบบคือ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง และทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ โดยความคิดเห็นในลักษณะนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive content) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้หรือความเข้าใจในทางที่ดี ได้แก่ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ส่วนความรู้ ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

วิธีวัดความคิดเห็น

วิธีวัดความคิดเห็น นักวิชาการหลายท่านเสนอวิธีการวัดความคิดเห็นหลายแนวทาง ดังนี้

แซดรอซนี (Zadroany. 1979 : 234) กล่าวถึงวิธีวัดความคิดเห็นไว้ว่า การวัดความคิดเห็นในเรื่องทั่วๆ ไป มีองค์ประกอบที่สำคัญด้วยกัน 3 อย่าง คือ บุคคลผู้ถูกวัดความคิดเห็นสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งโดยมากนิยมใช้การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เป็นหลักโดยให้ผู้ถูกวัดความคิดเห็นเลือกตอบคำถามที่ต้องการวัด

มอร์แกน และคิง (Morgan and King. 1991 : 536) ได้เสนอแนะว่า การที่ให้ใครแสดงความคิดเห็น ควรถามกันต่อหน้า ซึ่งจะเป็นการดีกว่าที่จะต้องให้เขาต้องมาอ่านข้อความหรือกล่าวได้ว่า มอร์แกนและคิง เชื่อว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีการวัดความคิดเห็นที่ดีกว่าการใช้แบบสอบถาม

เบสท์ (Best. 1977 : 171) กล่าวว่าการวัดความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป ว่าจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำมากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้นการใช้แบบสอบถามสำหรับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ท โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รูปแบบการวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน มีด้วยกัน 4 วิธี คือ (พรเพ็ญ เพชรสุขสิริ. 2531 : 3)

1. วิธีของเธอร์สโตน (Thurston's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงเท่ากัน (Equal – Appearing Intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttmann's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับสูง- ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกความแตกต่างของการตีความ (Semantic Differential Scale : S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 7 ระดับ (Seven-Point Scale) โดยแบ่งเป็นช่วงๆ ตั้งแต่ด้านซ้ายสุดของสเกล กำหนดให้เป็นค่าเชิงบวกสุด ด้านขวาสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าลบสุดซึ่งอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4. วิธีของลิเคิร์ท (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดทัศนคติ และความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลาผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือความไม่ชอบ อาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ ซึ่งการใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนิยมระบุให้ผู้แสดงความคิดเห็นตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2530 : 94) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้การให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือนิเสธ (Negative)

ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนเริมน้ำ จันทบูร

จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ป่า ลำธาร ทะเลชายหาด ป่าชายเลน ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ ศาสนา วัฒนธรรม อาทิ วัดทองทั่ว เมืองเพนียด ค่ายเนินวง ตึกแดง อู่ต่อเรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วัดโรมันคาทอลิค วัดมังกรบุปผาราม วัดเขาสุกิม พระพุทธบาทพลวง เป็นที่ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจาก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

พระราชดำริ โอเอซีสซีเวิลด์ สวนผลไม้เหมาะต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศน์ เชิงประวัติศาสตร์ เชิงเกษตร นอกจากนี้จังหวัดจันทบุรีมีผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเชื่อมโยงดึงดูดนักท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ อัญมณี ผลไม้ เสื่อจันทบูร อาหารทะเลที่ราคาย่อมเยา เป็นต้น

ถึงแม้จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่การพัฒนาส่งเสริมรูปแบบท่องเที่ยวใหม่ๆ หรือสนับสนุนจุดขายแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพ ยังมีดำเนินการน้อย จึงจำเป็นต้องพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว มีความสะดวกในด้านการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรมากขึ้น เพื่อคงสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ปราศจากมลพิษอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอย่างยั่งยืน

สิ่งสำคัญจำเป็นต้องมีการตลาดและการประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวที่จังหวัดได้หารือร่วมกับภาคเอกชนให้มีเทศกาลท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีตลอดทั้งปีอย่างต่อเนื่อง เน้นประชาสัมพันธ์จุดขาย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการและมีการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดในทุกด้านควบคู่กันไป เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ 2552 จังหวัดได้รับงบประมาณก่อสร้างท่าเทียบเรือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการค้าทางเรือในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นจุดขายที่โดดเด่น ซึ่งจังหวัดร่วมกับภาคเอกชนเร่งดำเนินการขับเคลื่อนให้ปรากฏเป็นรูปธรรมต่อไป

ความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2555) ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

1. ยกระดับการให้บริการและการทำงาน เพื่อตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อน หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2. ปรับรูปแบบการทำงานให้มีลักษณะเชิงบูรณาการเกิดแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่างๆ รวมทั้งเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

3. มุ่งสู่การเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่ม เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ

4. สร้างระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี เกิดความโปร่งใส มั่นใจและสามารถตอบสนองได้ รวมทั้งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อประชาชน และต่อสังคมโดยรวม

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. พัฒนาบุคลากรทุกส่วนราชการในจังหวัดให้ทันสมัย ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเชิงบูรณาการและมีขีดความสามารถสูงสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่าด้วยความโปร่งใสและความรับผิดชอบให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

2. พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนรูปแบบต่างๆ ในลักษณะเชิงบูรณาการ หน่วยงานภาครัฐต้องเป็นผู้ริเริ่มในการดำเนินการทำโครงการต่างๆ และแสดงให้เห็นถึงความจริงใจหรือมิตรไมตรีที่ดีของเจ้าบ้านที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือประชาชนในจังหวัดเพื่อให้เกิดแนวความคิดในเชิงบวกของประชาชน ซึ่งจะทำให้การดำเนินโครงการต่างๆ สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จังหวัดจันทบุรี มีนโยบายในการสนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งลักษณะทางกายภาพของจังหวัดมีความเหมาะสม รายได้ที่ได้จากนักท่องเที่ยวเมื่อทำการเปรียบเทียบจากปี 2547 ซึ่งมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1,090.69 ล้านบาท แต่ในปี 2551 กลับมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 2,100 ล้านบาท แสดงให้เห็นถึงรายได้ที่เข้ามาหมุนเวียนในจังหวัดที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นถึง 95 เปอร์เซ็น ในขณะเดียวกันปี 2549 จำนวนนักท่องเที่ยว 951,583 คน ในปี 2550 จำนวนนักท่องเที่ยว 1,174,835 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 23.46 ปี 2549 รายได้ 1,843.99 ล้านบาท ในปี 2550 รายได้ 2,565.30 ล้านบาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 39.1 และค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวนำมาใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดก็มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยปี พ.ศ. 2547 มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน จาก 1194.78 บาท เพิ่มสูงขึ้นเป็น 1,300 บาทต่อคนต่อวัน ในปี พ.ศ. 2551 และจำนวนปริมาณวันที่นักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนในจังหวัดก็มีอัตราเพิ่มขึ้น จาก 2.04 วัน ในปี พ.ศ. 2547 ปรับเพิ่มขึ้นเป็น 2.18 วันในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทิศทางในการให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีมากขึ้นทุกปี และสะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดที่มีความเจริญเติบโตและมีความต่อเนื่อง (ที่มา : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดจันทบุรี. ออนไลน์. 2555)

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีคนกล่าวขานว่าเป็นเมืองโบราณ จึงมีการรวบรวมประวัติความเป็นมา และแหล่งโบราณสถานต่างๆ ดังนี้(ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร. ออนไลน์ : 2552)

ประวัติชุมชนริมน้ำจันทบูร

เมืองจันทบูร จากหลักฐานในหนังสือ “แคมโบช” เขียนโดย ม.อิดิเมอร์ ชาวฝรั่งเศส ในสมัยพระเจ้าเสือ กล่าวถึงบาทหลวงองค์หนึ่งพบ ศิลาจารึกภาษาสันสกฤตที่ตำบลเขาสระบาป ข้อความว่าเมื่อ 1,000 กว่าปีมาแล้ว มีเมืองหนึ่ง ชื่อ “ควนคราบุรี” มีอาณาเขตกว้างขวางมากตั้งอยู่เชิงเขาสระบาป ชาวเมืองเชื้อชาติชอง ชาวตะวันตกเรียกเมืองนี้ว่า “ชองเตอบอง” (CHANTEBON) จึงสันนิษฐานว่า

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

น่าจะเป็นการออกเสียงเพี้ยนไปในเวลาต่อมาเป็นจันตะบูน หรือ จันทบูร ประมาณ พ.ศ.1400 -1763 ควนคราบุรี อยู่ในอำนาจของขอมจนสิ้นสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 หลังจากนั้นตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรไทยฝ่ายใต้ซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมือง อู่ทอง (สุพรรณบุรี) มีฐานะเป็นประเทศราชหนึ่งใน 16 หัวเมืองเมืองจันทบูร โบราณยังมีชื่อในตำนานที่พระธุดงค์จากลาวเล่าไว้ อีกชื่อหนึ่งว่า เมืองเพนียด หรือเมืองกาไว

ที่มาแห่งริมน้ำจันทบูร ต่อมาเมืองจันทบูรได้ย้ายมาสร้างใหม่ที่บ้านหัววัง ตำบลพุงทลาย ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรีจนถึงสมัยพระนารายณ์มหาราช (ระหว่างพ.ศ.1900-2200) จึงย้ายมาตั้งที่บ้านลุ่มทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ เนื่องจากบ้านหัววังเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปี ระหว่างนี้มีชาวจีนชาวญวนอพยพลี้ภัยทางการเมืองและการเบียดเบียนศาสนามายังกรุงศรีอยุธยาและเมืองต่างๆ รวมทั้งเมืองจันทบูรมีการเผยแพร่ศาสนาในเมืองจันทบูรก่อนเสียกรุงศรีอยุธยา 4 เดือน พระยาวชิรปราการมารวบรวมกำลังพล กำลังอาวุธเสบียงอาหาร และต่อเรือรบที่บ้านลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการกอบกู้เอกราชจากพม่า ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาให้เมืองจันทบูรรุ่งเรืองทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการค้าขายอย่างมาก จนถึงสมัยรัชกาลที่ 3 เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับญวนเรื่องเจ้าอนุวงศ์ พระองค์โปรดเกล้าฯให้ย้ายเมืองจันทบูรไปสร้างที่ใหม่ที่บ้านเนินวง ใน พ.ศ.2377 มีการสร้างป้อมปราการ ศาลหลักเมือง และวัดโยธานิมิตรไว้ภายในเมือง แต่ด้วยเหตุที่เป็นที่สูงกันดารน้ำชาวเมืองไม่สมัครใจไป

สมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อญวนตกอยู่ในความปกครองของฝรั่งเศสแล้วจึงพระราชทานอนุญาตให้ชาวเมืองเลือกตั้งถิ่นฐานบ้านเนินวงหรือบ้านลุ่มได้ ชาวเมืองจึงย้ายกลับมาที่บ้านลุ่มและได้ร่วมกันสร้างวัดโบสถ์เมื่อ พ.ศ.2395 ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากเห็นว่าชาวเมืองไม่สมัครใจไปอยู่จึงโปรดเกล้าฯให้ย้ายเมืองกลับมาตั้งที่บ้านลุ่มตามเดิม ในช่วง ร.ศ.112-123 (พ.ศ.2436-2447) ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบูรเป็นประกันนานถึง 11 ปี จากกรณีพิพาทอินโดจีน สมัยรัชกาลที่ 6-8 วิถีชีวิตชุมชนริมน้ำที่บ้านลุ่มดำเนินไปตามเหตุการณ์บ้านเมืองผ่านยุคสมัยสงครามอินโดจีนและสงครามมหาเอเชียบูรพา(พ.ศ.2484-2488) ยุคข้าวยากหมากแพง หลังสงครามโลก และยุคนิยมฝรั่งสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม

อาณาเขตความรุ่งเรืองพื้นที่บ้านลุ่มครอบคลุมพื้นที่สำคัญในประวัติศาสตร์เมืองจันทบูรในอดีตกว่า 300 ปี คือ บริเวณค่ายตากสิน ศาลากลางหลังเก่า ศาล วัดโบสถ์ และริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรีฟากตะวันตกตั้งแต่ท่าสิงห์ ท่าหลวง ตลาดล่าง ซอยกระจ่าง และซอยศรีจันท์ ชุมชนริมน้ำ จันทบูรถือเป็นส่วนนึ่งของเมืองจันท์ที่บ้านลุ่มโดยนับพื้นที่บริเวณฝั่งแม่น้ำจันทบุรีตั้งแต่ท่าสิงห์ ท่าหลวง ตลาดล่าง ซึ่งในอดีตเรียก ชื่อว่า ตลาดเหนือ ตลาดกลาง และ ตลาดใต้ โดยมีถนนสุขาภิบาล เป็นถนนสายหลักเพียงเส้นเดียวในสมัยนั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ลุ่มน้ำแห่งการค้าย่านท่าหลวงในอดีตราว 100 ปีขึ้นไป มีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นแหล่งศูนย์กลางการค้าของเมืองจันทบูร มีท่าเทียบจอดเรือค้าขายหลายแห่ง ถนนสายแรกที่สร้างขึ้นคือถนนริมน้ำหรือถนนสุขาภิบาล จึงถือว่าชุมชนริมน้ำเริ่มต้นจากหัวถนนสุขาภิบาลคือ ย่านท่าหลวง ซึ่งในสมัย ร.5 (พ.ศ.2442) ได้จัดตั้งเมืองจันทบูรเป็นมณฑลจันทบูร ย่านท่าหลวงเป็นที่ตั้งของอำเภอท่าหลวง ได้เปลี่ยนแปลงมาจากด่านเก็บเงินภาษีในสมัย ร.4 และบริเวณนี้เป็นศูนย์กลางการเดินทางและการพาณิชย์ ดังปรากฏหลักฐานในบันทึกการเดินทางของ Henry Mouhot นักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่เดินทางจากสยามไปสำรวจเมืองกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ.2402 และพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสเมืองจันทบุรีหลายครั้ง ครั้งสำคัญคือ พ.ศ.2419 และพ.ศ.2450 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนเสด็จสวรรคต (พ.ศ.2453) แต่ละครั้งมีการสร้างท่าน้ำที่ท่าหลวงเป็นที่รับเสด็จในถนนตลาดจันทบูรมีการตั้งซุ้มปักธงแขวนโคมไฟตามรายทางอย่างวิจิตรงดงามยิ่งและครั้งสุดท้ายนี้พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสตลาดเมืองจันท์โดยทางลาดพระบาทมีพ่อค้าประชาชนเฝ้ารับเสด็จอยู่สองข้างทางมีคนนำสิ่งของถวายเป็นอันมาก พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสปราศรัยกับพ่อค้าประชาชนตลอดเส้นทางและได้ทรงซื้อสิ่งของ เช่น พลอยสีต่างๆ ตามสมควร

ชุมชนริมน้ำจันทบุรี ได้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านศาสนา

ศาสนาของชุมชนริมน้ำจันทบุรีในอดีตที่สำคัญมี 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ชาวชุมชนตลาดบนและตลาดกลาง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และชุมชนตลาดส่วนหนึ่งรวมทั้งกลุ่มบ้านญวนนับถือศาสนาคริสต์ โดยมีศาสนสถานตั้งอยู่สองฝากฝั่งริมแม่น้ำจันทบุรีตลอดแนวสุขาภิบาลได้แก่ วัดโบสถ์ วัดเขตร์นาบุญญาราม ศาลเจ้าตั้วเล่าเอี๊ย ศาลเจ้า แม่กวนอิม และศาลเจ้าที่ตลาดล่างตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตก ส่วนวัดจันทนาราม อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล และศาลเจ้าพ่อสระบาป ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออก

2. ด้านวัฒนธรรม

ชุมชนริมน้ำจันทบุรี ในอดีตมีการผสมผสานวัฒนธรรม 3 วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมไทย จีน ญวน เห็นชัดเจนในเรื่องแต่งกาย ภาษาพูด การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ การแสดงงิ้วเป็นภาษาไทย สำหรับวัฒนธรรมการแต่งกาย ปัจจุบันไม่มีการแต่งกายตามเชื้อชาติในวิถีชีวิตประจำวันแล้ว

3. ด้านประเพณี

ประเพณีที่ปฏิบัติกันเป็นประจำปีชุมชนริมน้ำจันทบุรี ได้แก่ การหล่อเทียนพรรษาที่วัดโบสถ์ การลอยกระทงและแข่งขันเรือที่วัดจันทนาราม การถือศีลกินเจและการประกอบพิธีบูชาดาวนพเคราะห์ที่วัดเขตร์นาบุญญาราม การแห่เจ้าและการทิ้งกระจาดของ 4 ศาลเจ้า การบูชาบรรพบุรุษ (เช็งเม้ง) เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4. ด้านศิลปกรรม

ผู้คนที่เดินสัญจรไปมาบนถนนสุขาภิบาลสามารถพบเห็นศิลปะประกอบสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างได้เกือบตลอดถนนมีทั้งลวดลาย การแกะสลักแบบฝรั่งเศสแบบจีน แบบไทย และแบบผสมผสาน ซึ่งแต่ละบ้านจะออกแบบลวดลายแตกต่างกัน เช่น ระบายชายคา ไม้ฉลุแบบขนม ปังปิ้ง ช่องลมไม้ฉลุลายเถาดอกไม้ ราวระเบียงเหล็ก หล่อลวดลายสวยงาม ระบายชายคา ด้วยสังกะสีฉลุลายไทยใหญ่ ลูกกรงหน้าต่างไม้ฉลุลายจีน เป็นต้น

สมบัติริมน้ำ

บ้านหลวงราชไมตรี

บ้านราชไมตรีมี 2 หลัง คือ เรือนไม้สักทองริมแม่น้ำจันท์ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทย และเรือนตึกซึ่งเป็นอาคารปูนเป็นสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งอยู่ฝั่งตรงข้าม มีถนนสุขาภิบาลคั่นกลาง ปัจจุบันบ้านราชไมตรีฝั่งริมน้ำเป็นที่พักอาศัยของญาติ ส่วนบ้านตึกฝั่งตรงข้ามแบ่งให้ผู้อื่นเช่า

หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) ได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งยางพาราภาคตะวันออก” มีอายุระหว่าง พ.ศ. 2419 - 2499 (ร.5 - ร.9) รวมสิริอายุ 80 ปี ปูม ปุณศรี เกิด ณ บ้านริมน้ำ ตลาดบนย่านท่าหลวงเป็นบุตรคนที่สองของหลวงประมวญราชทรัพย์ (จีนจำปา) จางวาง นายกองส่วยทองคำ โรงงานหวาย พัศเดา เลขส่วย 300 เศษ เมื่อครั้งดำรงยศเป็นขุนประมูลราชทรัพย์ กับนางเปี่ยม เกิดที่บ้านริมน้ำ ตลาดท่าเหนือ ริมถนนท่าหลวง มีพี่น้องร่วมอุทรอีก 3 คน ได้แก่ นางสาวคร้าม นายป้อง และนางสาวห่อ

ในวัยเด็กท่านเริ่มศึกษาที่โรงเรียนวัด และไปศึกษาต่อที่ปีนังเมื่อครั้งติดตามบิดาไปค้าขายยังประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ท่านจึงมีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ และเมื่อเติบใหญ่ได้ดำเนินธุรกิจการค้าสืบต่อจากบิดา จนเจริญรุ่งเรืองมีชื่อเสียงโด่งดัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการค้าขายยางพารา จึงได้รับโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็น “หลวงราชไมตรี”

ชีวิตครอบครัวของท่าน ท่านมีภรรยาหลายคนและบุตรธิดาหลายคน บุตรของท่านมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงานต่างๆ เช่น นาวาอากาศตรี ปุณมี ปุณศรี เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

หลวงราชไมตรีเป็นคนรูปหล่อ ผิวขาวเหลือง สูงประมาณ 173 - 175 เซนติเมตร มีบุคลิกสง่างาม กิริยาวาจาสุภาพ ไม่ถือตัว เป็นคนประหยัด แต่เจ้าระเบียบ ท่านมีความเมตตา เห็นได้จากการที่ได้ส่งเสริมการศึกษาให้กับเด็กๆ ในบ้านที่รักการเรียนจนสำเร็จและมีหน้าที่การงานตำแหน่งใหญ่โตหลายคน นอกจากนี้ท่านยังชอบทำบุญและทุกค่ำวันพระประมาณเวลา 1 ทุ่ม ท่านจะนิมนต์พระมาเทศน์ที่บ้าน และเชิญชวนเพื่อนบ้านมาร่วมฟังเทศน์ด้วยทุกครั้ง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวอย่างความประหยัดของท่าน คือ ยามใดที่ท่านรับประทานปลาเค็ม ท่านจะสั่งให้แม่ครัวนำก้างปลาเค็มไปโขลกให้ละเอียดแล้วเก็บไว้ผัดกับผักคะน้าในมื้อต่อไป เวลาล้างจานท่านให้ใช้ขี้เถ้าแทนสบู่ หรือน้ำยาล้างจาน เพราะคนในบ้านมีจำนวนมาก และขี้เถ้าสามารถล้างคราบมันได้ดี ไม่ต้องเปลืองเงินซื้อหา เล่ากันว่าท่านเป็นคนที่แต่งกายเหมาะสมกับโอกาสเสมอ ซึ่งมีทั้งชุดอยู่บ้าน ชุดออกนอกบ้าน และชุดไปกรุงเทพฯ และชุดในโอกาสพิเศษ โดยแต่งชุดโจงกระเบน นิยมใช้ผ้านุ่งสีกรมท่า อัดจีบด้วยเครื่องอัดผ้าแบบโบราณ ให้เป็นตาสี่เหลี่ยมเต็มผืนเมื่อคลี่ออกมา และสวมเสื้อราชปะแตนสีขาว

ท่านมีบ้านพัก 2 แห่ง คือบ้านราชไมตรีที่ท่าหลวงแห่งนี้ และบ้านสวนราชไมตรีที่ตำบลคมบาง ส่วนใหญ่ท่านจะพักที่บ้านราชไมตรีซึ่งมี 2 หลัง คือเรือนไม้สักทองริมแม่น้ำจันท์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทย และบ้านตึกอาคารปูนปั้นอยู่ฝั่งตรงข้ามเป็นสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งมีถนนสุขาภิบาลคั่นกลาง

สำหรับการเดินทางจากบ้านราชไมตรีในเมืองจันท์ ไปยังบ้านสวนราชไมตรี ท่านใช้รถยนต์ฟอร์ดสีดำ ซึ่งเป็นรถยนต์คันแรกที่ใช้ในจันทบุรี ใช้เป็นพาหนะในการเดินทางระหว่างบ้านในเมืองและบ้านสวนเท่านั้น ต่อมาได้ซื้อรถจักรยานยนต์ขนาดใหญ่ ฮาเล่ย์ เดวิดสันให้นายปั้น ปุณศรี บุตรชาย นับว่าเป็นจักรยานยนต์คันแรกของจันทบุรี ติดทะเบียน จบ.001

ปัจจุบันบ้านราชไมตรีฝั่งริมน้ำเป็นที่พักอาศัยของญาติ สำหรับบ้านตึกฝั่งตรงข้ามแบ่งให้ผู้อื่นเช่า ในส่วนของบ้านสวนราชไมตรีที่ตำบลคมบางเป็นที่พักของบุตรและหลานของท่าน และในบริเวณบ้านสวนราชไมตรีมีโรงงานแปรรูปยางพาราแห่งแรกของภาคตะวันออก ซึ่งยังคงเก็บรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรรูปยางพาราในอดีตไว้ด้วย

ในปี พ.ศ. 2451 (ร.5) หลวงราชไมตรีได้สั่งพันธุ์ยางมาจากมาเลเซีย มาปลูกอยู่ในสวนที่ตำบลพลิ้วในเนื้อที่ 60 ไร่ แต่พันธุ์ยางชุดนั้นตายเกือบหมดเหลืออยู่เพียง 3 ต้น ต่อมาราว 10-15 ปี หลวงราชไมตรีได้ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดยางที่ร่วงหล่นจาก 3 ต้นนั้น ต่อไปได้อีกถึง 1,500 ไร่ ในพ.ศ. 2458 สามารถเปิดกรีดยางพาราชุดแรกจำนวน 4,000 ต้น ให้ผลผลิตสัปดาห์ละ 2 หาบ (120 กิโลกรัม) และปรับปรุงคุณภาพให้ได้มาตรฐานตามคำแนะนำของกระทรวงเกษตราธิการสมัยนั้นและนำไปฝากขายบริษัทอีสต์เอเชียติก เพื่อส่งไปขายยังกรุงลอนดอนหาบละ 109 – 133 เหรียญสิงคโปร์ ภายหลังจึงก่อตั้งบริษัทแปรรูปยางพารา ซึ่งปัจจุบันมีชื่อว่า บริษัท “ปุณศรี จำกัด” หลวงราชไมตรี นำยางพารามาปลูกในภาคตะวันออก จนแพร่ขยายเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ สร้างรายได้แก่เกษตรกรอย่างมั่นคง จึงได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็น “บิดาแห่งยางพาราภาคตะวันออก” บ้านราชไมตรีเคยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์และโฆษณาหลายเรื่อง เช่นอยู่กับก๋ง โหมโรง ฯลฯ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โรงเจเทียงเซ็งตึ้ง

โรงเจเทียงเซ็งตึ้งแห่งนี้ อดีตเรียกชื่อว่า “เป็กแซตึ้ง” มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี เดิมเป็นสถานที่หยุดพักของชาวจีนที่เดินทางมาจากโพ้นทะเลก่อนจะเดินทางต่อไปยังที่อื่นและเป็นศาสนสถานของชาวจีนที่เข้ามาสักการบูชาเจ้าแม่กวนอิม โรงเจเทียงเซ็งตึ้งมีลักษณะเป็นอาคาร 2 หลัง ต่อเนื่องกันด้วยโถงกลาง ด้านหน้าเป็นอาคารไม้ตกแต่งลวดลายฉลุสวยงาม ด้านหลังเป็นอาคารปูน ภายในยังมีพระพุทธรูปโบราณ และแท่นบูชาแบบจีน ปัจจุบันเปิดขายอาหารในเทศกาลกินเจทุกปี

บ้านขุนอนุสรสมบัติ

บ้านขุนอนุสรสมบัติ เป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ สถาปัตยกรรมผสมผสาน อายุเก่าแก่กว่า 100 ปี ชุมชนริมน้ำจันทบูรได้รับความกรุณาจากเจ้าของบ้าน พ.อ.หญิงบุญพริ้ม ปฏิรูปานุสร อนุญาตให้ใช้เป็นสถานที่ตั้งบ้านเรียนรู้ชุมชนริมน้ำจันทบูร เปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2553 เป็นต้นมา ในบ้านจัดแสดงเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชนริมน้ำจันทบูร นิทรรศการภาพถ่ายวีดิทัศน์ เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ความรู้ของชุมชนให้แก่เยาวชน นักท่องเที่ยว และใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน บ้านเลขที่ 69 ตั้งอยู่เยื้องศาลเจ้าที่ตลาดล่าง เปิดให้เข้าชมทุกวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์เวลา 09.30 – 17.00 น. มีอาสาสมัครสลับสับเปลี่ยนกันต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

ร้านจังกวงอัน

จังกวงอัน เป็นร้านขายยาจีนที่มีชื่อเสียงร้านแรก ๆ ในเมืองจันทบุรี มีอายุถึงปัจจุบันมากกว่า 100 ปี โดยอากง นายหยัง แซ่จัง ชาวจีนแคะได้เดินทางมาเมืองจันทบุรี เมื่อตอนอายุประมาณ 20 ปี ต่อมาอากงได้แต่งงานกับอาม่า นางหนี แซ่จัง สาวตำบลพลิ้ว อำเภอแหลมสิงห์ มีบุตรและธิดารวม 3 คน ปัจจุบันคุณป้าประไพพรรณ จันทศาศวัต ธิดาคนที่สองเป็นผู้สืบทอดกิจการร้านจังกวงอัน อากงเปิดร้านขายของป่าระยะหนึ่ง แล้วจึงเปิดเป็นร้านขายยาจีน ในอดีตย่านริมน้ำจันทบูรมีการค้าขายเจริญรุ่งเรืองมาก รวมทั้งร้านจังกวงอันด้วย มีลูกค้าทั้งคนไทย คนจีน และคนญวนซึ่งใส่ชุดอ๋าวหญ่ายเข้ามาซื้อยากันตลอดทั้งวัน การขนส่งยาสมัยนั้นจะขนส่งมาทางเรือจากเมืองจีนผ่านฮ่องกง กรุงเทพฯ และลำเลียงมาเมืองจันทบุรี ปัจจุบัน ร้านจังกวงอันจำหน่ายสมุนไพรไทยควบคู่ไปกับสมุนไพรจีน ส่วนใหญ่ยังคงรักษาสภาพเดิมเหมือนในอดีต มีการเก็บรักษาเครื่องมือและเครื่องใช้ในการค้าขายยาจีน เช่น ตู้ยาโบราณ เครื่องชั่งยา ครกตำยาทองเหลือง มีดหั่นยา ฯลฯ รวมทั้งยังได้ผลิตไอศกรีมกะทิรสมะพร้าวหวานหอมเย็นชื่นใจเพื่อจำหน่ายเพิ่มเติมอีกด้วย ซึ่งมีอยู่แห่งเดียวในเมืองจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

บ้านหลวงประกอบนิติสาร

บ้านหลวงประกอบนิติสารมีอายุมากกว่า 100 ปี แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนหน้าเป็นสถาปัตยกรรมแบบตึกจีนอยู่ติดถนนสุขาภิบาล ตอนหลังเป็นเรือนไทยติดแม่น้ำ ศิลปกรรมแบบผสมผสานทั้งจีน

ไทยใหญ่ ฝรั่งเศส และไทยดั้งเดิม ภายในบ้านหลวงประกอบนิติสารมีงานศิลปะประกอบสถาปัตยกรรมที่งดงามอยู่มาก เช่น ลูกกรงเหล็กหล่อ ชายคาสังกะสีและช่องลมไม้สลักลาย จึงมักจะได้รับเลือกให้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์และโฆษณาหลายเรื่อง บ้านหลังนี้เป็นมรดกตกทอดของหลวงประกอบนิติสาร ซึ่งรับราชการเป็นผู้พิพากษาศาลมณฑลนครศรีธรรมราช มีอายุระหว่าง พ.ศ.2444 – 2513 ปัจจุบันให้คนเช่าอาศัย แต่ชาวบ้านยังเรียกชื่อบ้านหลังนี้ว่า “บ้านหลวงประกอบนิติสาร”

บ้านคุณตาจรรยา

บ้านเลขที่ 273 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสุขาภิบาล ตลาดบนย่านท่าหลวง ชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านของคุณตาจรรยา วานิชกุล จะสะดุดตากับป้ายศาลสถิตของเทพเจ้าประจำบ้าน ซึ่งมีอยู่คู่บ้านมานานกว่า 100 ปีแล้ว บรรพบุรุษของคุณตาจรรยา เป็นชาวจีนแคะอพยพมาอยู่เมืองจันทบุรี และมีภรรยาเป็นคนมาบไพ (อ.ขลุง) อากงของคุณตาจรรยาเป็นช่างทอง และคุณยายมีความชำนาญในการทำพลอย ซึ่งเปิดร้านทองชื่อ “ฮั่วเส็ง” แต่คุณตาจรรยาไม่ได้สืบทอดกิจการร้านทอง เนื่องจากเมื่อศึกษาจบ ม.8 ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ ก็ไปรับราชการทหาร หลังจากนั้นประกอบอาชีพพนักงานจ่ายยาที่สุขศาลา ขายของชำ ขายกาแฟ และทำสวน รวมทั้งเคยได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศมนตรี 4 สมัยติดต่อกัน

คุณตาจรรยา วานิชกุล “ภูมิปัญญาย่านท่าหลวงในอดีต” เกิดเมื่อ พ.ศ.2468 ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนย่านท่าหลวงในอดีตกว่า 80 ปีที่ผ่านมาให้ลูกหลานรุ่นปัจจุบันได้รับรู้ถึงภาพและบรรยากาศของชุมชนย่านท่าหลวงในอดีต ซึ่งในวันนี้แทบจะไม่เห็นภาพความหลังดังกล่าวนั้น คุณตาเล่าว่า

“สมัยก่อนย่านท่าหลวงเป็นศูนย์กลางราชการและการค้าขายที่สำคัญของเมืองจันท์ มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าจากคนที่มาจากอำเภอต่างๆ ซึ่งเดินทางมาโดยเรือ แพ ม้า เกวียน รถ และเดิน ผู้คนที่มาจากคลองพลู ตะเคียนทอง จะล่องซุงมาขายตอนหน้าน้ำ รวมทั้งสินค้าอื่นๆ ด้วย มีขี้ไต้ซึ่งทำด้วยไม้ผุๆ เปลือกเสม็ดคลุกน้ำมันยางแล้วห่อด้วยใบกะพ้อเป็นท่อนยาวๆ”

“ถ้าคนที่มาค้าขายย่านนี้แล้วไม่สามารถกลับบ้านได้ต้องค้างคืน บางพวกก็อาศัยหลับนอนที่ศาลาขายของ บางพวกก็อาศัยหลับนอนที่ห้องแถวยายเนื่อง มีมุ้งให้โดยคิดเงินคืนละ 2 บาท และมีการบันเทิงด้วย น้ำเต้า ปู ปลา”

“เดิมถนนริมน้ำทำด้วยอิฐขนาดใหญ่เรียงต่อกัน ต่อมาได้มีการเทปูนทับอิฐเดิมแต่ไม่ได้เสริมเหล็ก และชำรุดเสียหายเพราะมีรถบรรทุกเข้ามาส่งข้าวสารให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัดซึ่งตั้งอยู่ถัดไปใกล้ๆ บ้านคุณตาจรรยา ในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา พ.ศ. 2484”

“สมัยก่อนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ถนนริมน้ำมีเสาติดตั้งตะเกียงน้ำมันก๊าดเป็นระยะตลอดเส้นทาง ความสูงของเสาไม่มากนัก และเจาะรูรอบเสาทั้งสี่ด้าน เพื่อให้สามารถปีนไปซ่อมแซมได้ เวลาเย็นจะมีคนของเทศบาลมาจุดตะเกียงเติมน้ำมันก๊าดด้วยปริมาณที่พอเหมาะพอที่จะถึงรุ่งเช้าก็จะดับพอดี”

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

“ความเจริญทางเศรษฐกิจของถนนริมน้ำลดลงไปเรื่อยๆ หลังจากมีการตัดถนนเพิ่มขึ้น เกิดตลาดน้ำพุ เกิดตลาดพลอย และครั้งสำคัญคือเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งใหญ่บริเวณตอนกลางของถนนเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2533 ทำให้ถนนริมน้ำเงียบเหงาซบเซาลงไปมาก”

บ้านหมอชาญ

บ้านหมอชาญเป็นบ้านครึ่งปูนครึ่งไม้ ด้านหน้าเป็นแบบยุโรป มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี เดิมบ้านนี้เป็นของคุณตาวิภาค วิชัยยะ อดีตผู้พิพากษาเมืองจันทบุรีในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นพ่อตาของหมอชาญ ปัจจุสานนท์ ต่อมาหมอชาญเปิดบ้านหลังนี้เป็นร้านหมอรักษาโรคด้วยยาตำราหลวง มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก คนทั่วไปจึงเรียกบ้านหลังนี้ว่า “บ้านหมอชาญ” ในปัจจุบันใช้เป็นบ้านอยู่อาศัย และยังคงเก็บรักษาสิ่งของเครื่องใช้โบราณหลายอย่าง เช่น ลวดลายราวบันได เตียง ตู้ และนาฬิกาโบราณ

ร้านปลาริมน้ำ

ร้านปลาริมน้ำ ตั้งอยู่เลขที่ 137 เป็นของนายวิเชียร และนางยงลักษณ์ ประสงค์ธรรม เชื้อสายจีนและเวียดนาม ถือได้ว่าเป็นร้านปลาสวยงามร้านแรกของเมืองจันทบุรี

ปี พ.ศ. 2499 ได้เริ่มก่อสร้างบ้านเป็นอาคารปูนผสมไม้ชั้นบน โดยนำบานประตูซึ่งมีลวดลายสลักงดงามอายุร่วม 100 ปี จากบ้านเก่าของญาติมาติดตั้งทั้งชั้นบนและชั้นล่างและในปี พ.ศ. 2504 เปิดบ้านเป็นโรงกลึง ร้านปลาริมน้ำเริ่มดำเนินธุรกิจในปี พ.ศ. 2510 โดยหาปลาพื้นเมืองในจังหวัด ซึ่งชาวบ้านจะจับมาขายให้ เช่น ปลาพระร่วง ปลากระทะ ปลาปักเป้า แล้วทางร้านรวบรวมส่งขายลังปลาที่ตลาดนัดสนามหลวง กรุงเทพ ฯ และนำปลาสวยงามจากตลาดนัดสนามหลวงมาขายที่จันทบุรี เมื่อตลาดนัดสนามหลวงปิดตัวลงจึงเปลี่ยนไปรับปลามาจากตลาดจตุจักร ปัจจุบันร้านปลาริมน้ำได้อนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้เรื่องพันธุ์ปลาพื้นเมืองที่เคยมีในแม่น้ำจันทบุรี

ร้านไอศกรีมตราจรวด

ร้านไอศกรีมตราจรวด เป็นอาคารปูนผสมไม้สองชั้น อายุกว่า 100 ปี ด้านหน้าเป็นตึกแบบยุโรป ในอดีตบ้านนี้เป็นของตระกูลหลวงราชไมตรี ประมาณปี 2502 ได้เปิดเป็นโรงงานทำไอศกรีมด้วยเครื่องจักรแห่งแรกของเมืองจันท์ สิ่งที่มีคุณค่าของบ้านนี้ได้แก่ ลวดลายฉลุสวยงาม อุปกรณ์ทำไอศกรีม และกระติกกลมบรรจุไอศกรีมแท่งโบราณ ทายาทรุ่นปัจจุบัน ลุงแช หรือคุณปัตตโชติ กตัญญูกุล ยังคงสืบต่อกิจการโรงงานไอศกรีมหลากหลายชนิด โดยยังคงการผลิตไอศกรีมชนิดดั้งเดิมไว้ด้วยเอกลักษณ์รสชาติที่ทำขายมานานกว่า 50 ปี

บ้านโภคบาล

บ้านโภคบาลเป็นบ้านไม้ตะเคียนทั้งหลัง ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบจีน แบ่งเป็น 3 เรือน สภาพบ้านในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในลักษณะเดิม มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบ้างเป็นบางส่วน เนื่องจากประสบภัยน้ำท่วมเป็นประจำและปรับปรุงตามความจำเป็นบางอย่าง ได้แก่ เปลี่ยนพื้นบ้าน ทาสีตกแต่งบ้าน และปรับสภาพพื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บ้านโภคบาลในอดีตส่วนใหญ่อยู่ในความปกครองดูแลของคุณย่าทวดถิน โภคบาล เนื่องจากคุณปู่ทวดถึงแก่กรรมตั้งแต่คุณย่าทวดอายุเพียง 25 ปี คุณย่าทวดถิน โภคบาล ดำรงชีวิตอยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2419 – 2517 รวมสิริอายุ 98 ปี นับเป็นหญิงแกร่งที่ดำรงชีวิตอยู่ถึง 5 แผ่นดิน ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 – 9 แห่งราชวงศ์จักรี มีลูกหลานสืบทอดถึงปัจจุบันรวม 5 รุ่น บ้านโภคบาลสมัยคุณย่าทวด ดำรงชีพด้วยการค้าขาย โดยนำผ้าและเครื่องนุ่งห่มจากกรุงเทพ ฯ ขนส่งทางเรือเมล์มาขายที่จันทบุรี และนำของป่ารวมทั้งสมุนไพรจากจันทบุรีไปขายที่กรุงเทพ ฯ รวมทั้งค้าขายเสื่อซึ่งทอโดยชาวญวนที่อาศัยอยู่บริเวณวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี

การค้าขายผ้าในสมัยนั้นซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ฝรั่งเศสยึดจันทบุรีนานถึง 11 ปี (ร.ศ. 112 – 123 หรือ พ.ศ. 2436 – 2447) ถือว่าเป็นสินค้าควบคุมโดยกงสุลฝรั่งเศส ร้านค้าขายผ้าต้องอยู่ในอาณัติของฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสออกเอกสารรับรองให้ว่าเป็นคนในบังคับของฝรั่งเศส ซึ่งบ้านโภคบาลยังคงเก็บรักษาเอกสารฉบับนี้ไว้ให้เป็นประวัติศาสตร์ตอนหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

ปัจจุบันบ้านโภคบาลใช้เป็นบ้านอยู่อาศัยและเปิดจำหน่ายโปสการ์ด ของที่ระลึกต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ของชุมชน เพื่อนำรายได้มาใช้จ่ายในการดำเนินงานของชุมชน และยังเป็นศูนย์บริการข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวอีกด้วย

บ้านไมตรีพานิช

บ้าน “ไมตรีพานิช” ตั้งอยู่ย่านตลาดล่างในชุมชนริมน้ำจันทบูร เป็นบ้านเก่าแก่อีกหลังหนึ่งที่สะดุดตาผู้ที่เดินผ่านไปมา หน้าบ้าน “ไมตรีพานิช” มีรถมอเตอร์ไซค์เก่าๆ ที่จอดเรียงรายไว้ติดกับฝาบ้าน และสิ่งของเครื่องใช้ ภาพถ่าย และสิ่งของที่ประดับไว้ที่ข้างฝาช่างน่าเย้ายวนชวนให้เข้าไปชมสิ่งต่างๆ ที่เจ้าของบ้านนำมาประดับและจัดแสดงไว้ ละม้ายคล้ายคลึงกับพิพิธภัณฑ์ของใช้โบราณ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุทรานซิสเตอร์โบราณ เทอร์โมมิเตอร์โบราณ ตะเกียงเจ้าพายุ ฯลฯ ที่ทุกชิ้นอยู่ในสภาพที่ยังใช้การได้ดีทั้งสิ้น

บ้านขุนบูรพาภิผล

บ้านขุนบูรพาภิผล บ้านเลขที่ 90 ถนนสุขาภิบาล เป็นบ้านตึกทรงยุโรปเก่าแก่อายุกว่า 100 ปี เดิมมี 2 หลัง ด้านหน้าเป็นตึกทรงยุโรป ด้านหลังเป็นเรือนไม้ทรงไทยติดแม่น้ำจันทบุรี

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงไปบ้างแล้วตามความจำเป็น ในอดีตบ้านนี้เป็นโรงพิมพ์ชื่อว่า "พานิชเจริญศรี" มีหลักฐานเป็นหนังสือโบราณ ระบุปีที่พิมพ์ชัดเจนใน ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) ต่อมา ประมาณปี พ.ศ. 2478 ขุนบุรพาภิผล ได้ซื้อบ้านหลังนี้เป็นที่อยู่อาศัยมาจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ลูกหลานประกอบอาชีพขายขนมไข่ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในเมืองจันทบุรี นิยมเรียกกันว่า “ขนมไข่ป้าไต๊” ขุนบูรพาภิผล เดิมชื่อ นายเหลื่อม ศิริพงษ์ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2428 (จ.ศ. 1247) เป็นชาวจันทบุรี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โดยแท้เริ่มเรียนหนังสือที่วัดโบสถ์ มีอาชีพรับราชการ เคยดำรงตำแหน่งปลัดซ้ายและปลัดขวา อำเภอต่างๆ ในเมืองจันทบุรี และเมืองระยอง ตำแหน่งสุดท้ายเป็นนายอำเภอแกลงระยอง ใน พ.ศ. 2465 และใน พ.ศ. 2466 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์สัญญาบัตรเป็นขุนบุรพาภิผล ถือศักดินา 800 ไร่ ปัจจุบันสิ่งที่มีคุณค่าเป็นความภาคภูมิใจของลูกหลาน คือ รูปทรงตึกแบบยุโรป ลวดลายพื้นกระเบื้องดินเผาสีสันสวยงาม ช่องลมไม้ฉลุลวดลายเถาดอกไม้ ตู้ไม้โบราณ รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ในอดีต และสิ่งสำคัญคือหนังสือโบราณสมัย ร.ศ. 120 จากโรงพิมพ์พานิชเจริญศรีทะเบียนประวัติขุนบูรพาภิผล ตำรายาโบราณ และเอกสารโบราณบางอย่างที่หายาก

บ้านฉั่วเซ้งฮวด

บ้าน "ฉั่วเซ้งฮวด" ตั้งอยู่เลขที่ 267 ถนนสุขาภิบาล ย่านท่าหลวง ลักษณะเป็นบ้านตึก 2 ชั้น 4 ประตู โครงสร้างและสถาปัตยกรรมของบ้านยังคงลักษณะเดิมเหมือนเมื่อ 100 ปีกว่ามาแล้ว ฝาบ้านก่อด้วยอิฐโบราณขนาดใหญ่ ซึ่งแต่เดิมบ้านหลังนี้เป็นบ้านเช่าของหลวงราชไมตรีและต่อมาเป็นมรดกตกทอดให้แก่บุตร

ปัจจุบันเจ้าของบ้านคือ นายเซ่งซัว แซ่ฉั่ว ชาวจีนที่ย้ายถิ่นมาจากเมืองจีนตั้งแต่อายุ 6 ปี (พ.ศ.2475) ที่เข้ามาเมืองไทยอยู่กับบิดามารดา ณ หมู่บ้านเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ประกอบอาชีพทำโป๊ะ และย้ายมาอยู่กับญาติในเมืองจันทบุรีเมื่ออายุ 8 ปี เพื่อเรียนหนังสือที่โรงเรียนแต้จิ๋วชื่อ "นั่มฮั้วฮักเหา" จนกระทั่งเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาและโรงเรียนจีนปิดกิจการจึงย้ายกลับไปอยู่เกาะเปริดตามเดิม ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ แต่งงาน และมีบุตร

ต่อมาปี 2493 ได้พาครอบครัวย้ายมาเช่าบ้านเลขที่ 267 ย่านท่าหลวง แทนญาติที่เช่าอยู่เดิมซึ่งย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด ประกอบอาชีพรับซื้อแผ่นยางพารา ของป่า สมุนไพร เช่น เร่ว กระวาน ลูกสำรอง น้ำมันยาง เป็นต้น และในปี 2501 ได้ซื้อบ้านเลขที่ 267 จากบุตรของหลวงราชไมตรีผู้ได้รับมรดกและอยู่อาศัยทำมาค้าขายจนถึงปัจจุบัน นับเวลาการอาศัยอยู่ ณ บ้านหลังนี้ นานกว่า 60 ปี

สภาพของบ้านส่วนใหญ่ยังคงลักษณะเดิม คือ แบ่งส่วนของบ้านเป็น 3 ตอน ตามแบบสถาปัตยกรรมจีน ตอนหน้าสำหรับค้าขาย และอยู่อาศัย ตอนกลางโล่งสำหรับซักล้าง ทำสวนครัว และมีบ่อน้ำ ตอนหลังเป็นครัว มีการเปลี่ยนแปลงสภาพบ้านบ้างตามความจำเป็น

จุดเด่นของบ้านเลขที่ 267 อยู่ที่ช่องลมเหนือประตูทั้ง 4 ช่อง และบานหน้าต่างชั้นบน ภายในบ้านยังมีข้าวของเครื่องใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในอดีตอย่างชัดเจน เช่น กลอนประตูไม้ เครื่องชั่งขนาดใหญ่ เตียงไม้ โต๊ะวางของหมุนได้ และสมุนไพรต่างๆ

สำหรับภาพวิถีชีวิตในปัจจุบันมักจะเห็นอาแปะเซ่งซัว นั่งเล่นเกมปริศนาตารางตัวเลข “ซู-โด-กุ” (Sudoku) เป็นประจำ และบ้านนี้ยังเป็นสถานที่หนึ่งในการถ่ายทำละครเรื่อง “ไฟอมตะ” และถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาอีกหลายชิ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บ้านพระยาวิชยาธิบดี (แบน บุนนาค)

บ้านเลขที่ 53 ถนนสุขาภิบาล ย่านตลาดล่าง เป็นบ้านเก่าแก่มีอายุกว่า 100 ปี เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของพระพิพิธภักดี (แบน บุนนาค) กองส่วยวังหน้า ในสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระกำแหงฤทธิรงค์ ปลัดเมืองจันทบุรี และพระเทพสงคราม รักษาราชการเมืองจันทบุรี ในครั้งนั้นบ้านนี้เปิดเป็นร้านขายของโดยภริยาของพระเทพสงครามและส่วนหนึ่งของบ้านขนาดพื้นที่กว้าง 6 ศอก แบ่งให้หลวงเช่าเป็นห้องเก็บภาษีการเกษตร ได้ค่าเช่าปีละ 192 บาท เจ้าหน้าที่เก็บภาษีคือ ขุนสุนทร (สุด ซึ่งเป็นน้องภริยาของผู้ช่วยพระเทพสงคราม) กับพนักงานอีก 8 คน ลักษณะของบ้านในอดีตเป็นบ้านก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว เหนือประตูบานเฟี้ยมหน้าบ้านมีช่องลมไม้ฉลุลายขนมปังขิง ภายในบ้านเป็นโถงโล่ง กลางบ้านยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร ปูด้วยไม้กระดานและกั้นห้องนอน 2 ห้อง ด้านซ้ายและด้านขวา เว้นช่องว่างตรงกลางเป็นประตูสำหรับผ่านไปยังพื้นที่ตัดต่อไปจากตัวบ้าน เป็นลานกว้างสำหรับซักล้างและมีบ่อน้ำ มีเรือนครัวไม้ชั้นเดียวอยู่หลังสุด พ.ศ.2442 (ร.ศ.118) พระยาวิชยาธิบดี (หวาด บุนนาค) ข้าหลวงประจำจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นบิดาของพระเทพสงคราม ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาอรรคราชนารถภักดี และไปรับราชการอยู่ในกรุงเทพฯ รัชกาลที่ 5 จึงแต่งตั้งพระเทพสงครามเป็นข้าหลวงแทน ได้บรรดาศักดิ์เป็นพระยาวิชยาธิบดี (แบน บุนนาค) และย้ายไปอยู่ที่จวนข้าหลวง รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดปรานพระยาวิชยาธิบดี (แบน บุนนาค) มาก และกล่าวชมว่าท่านเป็นคนมั่นคง เรียบร้อยดี ราษฎรรักใคร่นับถือ และทำความดีความชอบไว้มาก เนื่องจากต้องปกครองเมืองจันทบุรีในช่วงที่ฝรั่งเศสยึดจันทบุรีนานถึง 11 ปีเศษ (พ.ศ.2436-2447) ครั้นเมื่อทรงจัดตั้งมณฑลจันทบุรีขึ้นในปี 2447 แต่งตั้งท่านเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล ได้รับพระราชทานบำเหน็จความชอบและเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงขึ้น ต่อมาภายหลัง มีเหตุการณ์บางเรื่องที่ทำให้ท่านต้องลาออกจากราชการ ท่านจึงยกบ้านเลขที่ 53 ถวายให้หลวงในปี พ.ศ.2456 หลังจากนั้นหลวงจึงอนุญาตให้ชาวบ้านเช่า ผู้เช่าคนแรกคือ นายหุน สิทธิเวช คนไทยซึ่งอยู่ตรงข้ามบ้านเลขที่ 53 เป็นผู้เช่าแทนนายเฮี้ยบเซียง ชาวจีนแคะซึ่งไม่มีสิทธิเช่าเพราะเป็นคนต่างด้าว และทำอาชีพย้อมผ้า ต่อมาได้มีการเปลี่ยนผู้เช่าอีกหลายคน ปัจจุบันบ้านหลังนี้ชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถอยู่อาศัยได้แล้ว เหลือให้เห็นแต่โครงของสถาปัตยกรรมดั้งเดิม และลวดลายไม้ฉลุที่สวยงามติดประดับไว้เหนือประตูบ้านเพียงเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความหมายของโลโก้ชุมชนริมน้ำ จันทบุรี

ภาพประกอบ 4 สัญลักษณ์ชุมชนริมน้ำ
ที่มา : ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร. ออนไลน์. 2552

มองภาพรวมเป็น เลข 5 หมายถึง ความภาคภูมิใจของชาวชุมชนริมน้ำจันทบุรี ที่ ร.5 เสด็จพระราชดำเนินจากย่านท่าหลวง ถึงตลาดล่าง เมื่อ พ.ศ. 2450 เพื่อเยี่ยมปลอบขวัญราษฎร หลังจากที่ฝรั่งเศสปลดปล่อยเมืองจันท์และตราดจากการเป็นตัวประกัน

เส้นโค้งคดเคี้ยว หมายถึง สายน้ำของแม่น้ำจันทบุรี

วงกลมและภายในวงกลมมีอักษร “จ” หมายถึง ดวงจันทร์ และชื่อเมืองเก่า “จันทบูร”

กิจกรรมเปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร

สำนักงานพานิชย์จังหวัดจันทบุรีร่วมกับคณะกรรมการชุมชนริมน้ำจันทบูร ได้จัดงานเปิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนริมน้ำ ที่บ้านเลขที่ 69 ในวันที่ 17 - 19 กันยายน 2553 โดยมีชื่องานว่า “เปิดบ้านริมน้ำ มองอดีต ผ่านปัจจุบัน ณ ชุมชนริมน้ำจันทบูร” ในงานมีกิจกรรมมากมาย อาทิเช่น แรลลี่ “เดินถนน ค้นคำตอบ” การจัดแสดงจักรยานโบราณ การแสดงภาพถ่ายย้อนอดีต กิจกรรม “จุดตะเกียงเล่าเรื่อง” การแสดงดนตรี การแสดงภาพวาด และกิจกรรม “ชม-ชิม-ช้อป”

นิทรรศการ “เส้นสายจากปลายปากกา สถาปัตยกรรมริมน้ำ”

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี (ออนไลน์ : 2555) ได้จัดนิทรรศการ “เส้นสายจากปลายปากกา สถาปัตยกรรมริมน้ำ” เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนริมน้ำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ที่ลานกิจกรรม ชั้น 2 ห้างสรรพสินค้าโรบินสันจังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ 9 - 13 กรกฎาคม 2555

นายเลิศหล้า นาคะเกศ พาณิชย์จังหวัดจันทบุรี เป็นประธานเปิดนิทรรศการ เส้นสายจากปลายปากกา สถาปัตยกรรมริมน้ำ ซึ่งเป็นการจัดนิทรรศการภาพวาดสถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือนที่น่าสนใจในชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อประชาสัมพันธ์การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยผลงานภาพวาดเกิดจากการสร้างสรรค์ของคณะอาจารย์และนักศึกษาของสถาบันอาศรมศิลป์ และวิทยาลัยเทคนิคจังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โครงการทางวิชาการ “การอนุรักษ์บ้านเก่า”

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรได้ดำเนินการพัฒนาฟื้นฟูชุมชนริมน้ำจันทบูรมาตั้งแต่ปี 2552 โดยยึดวิสัยทัศน์ คือ ดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตชุมชนที่มีคุณภาพ อนุรักษ์และเผยแพร่ประวัติศาสตร์ชุมชนและศิลปสถาปัตยกรรมในชุมชน ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากหน่วยงานหลัก คือ จังหวัดจันทบุรี โดยความรับผิดชอบ ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี และสถาบันอาศรมศิลป์ ส่งผลให้ชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งในตะวันออก และสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ประกาศยกย่องให้ชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็น “ชุมชนพื้นถิ่นดีเด่น ประจำปี 2554” สำหรับปี 2554 คณะกรรมการ ชุมชนริมน้ำจันทบุรีได้จัดทำโครงการทางวิชาการที่สำคัญโครงการหนึ่งคือ โครงการอนุรักษ์บ้านเก่า ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันอาศรมศิลป์ โดยการนำของ รศ.ดร.วีระ สัจกุล อธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์ จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์บ้านเก่าและการซ่อมแซมบ้านเก่า ณ บ้านเรียนรู้ชุมชนริมน้ำจันทบูร เลขที่ 69

งานเปิดบ้านริมน้ำปีที่ 3 "เยือนตลาดน้ำ ย่ำตลาดพลอย"

สำนักงานพานิชย์จังหวัดจันทบุรีร่วมกับเทศบาลเมืองจันทบุรีและคณะกรรมการชุมชนริมน้ำจันทบูร ได้จัดงานเปิดบ้านริมน้ำ ปีที่ 3 บริเวณชุมชนริมน้ำ ศาลเจ้าที่ตลาดล่าง บ้านเลขที่ 69 ตลาดชัยศิริและถนนโกศลานันท์ ในวันที่ 9 - 11 กันยายน 2554 การจัดงานในครั้งนี้มีชื่องานว่า “เยือนริมน้ำ ย่ำตลาดพลอย” ในงานมีกิจกรรมมากมาย อาทิเช่น ชมบ้านเรียนรู้ชุมชนริมน้ำ การจัดแสดงจักรยานและมอเตอร์ไซค์โบราณ การละเล่นย้อนยุค การแสดงดนตรี นิทรรศการภาพถ่ายชุมชนริมน้ำ กิจกรรม "ชม-ชิม-ช้อป" อาหารคาว-หวาน สินค้าพื้นเมืองและอัญมณี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮัจช์ (Hughes. 1995 : 49) ได้เสนอไว้ในผลงานวิจัยเรื่อง The Cultural Construction of Sustianable Tourism พบว่า การกำหนดโครงการและแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบต้องเริ่มจากรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการ มีการชี้แนะนำทาง การจัดตั้งกลุ่มและกรรมการเฉพาะกิจ ระยะแรกดำเนินการเป็นโครงการนำร่อง เพื่อแสวงหาความเหมาะสมก่อนลงมือทำอย่างจริงจัง สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ รัฐบาลต้องมีงบประมาณสนับสนุน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สินแคร์ (Sinclair. 1996 : Abstract) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ฟลอริด้า สหรัฐอเมริกา โดยผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านรายได้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ฟลอริด้า สหรัฐอเมริกา

บีจอร์ค (Bjork. 2000 : 309) อธิบายไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวธรรมชาติ การท่องเที่ยวฟาร์ม หรือการท่องเที่ยวผจญภัย แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์จนเป็นที่นิยม เนื่องด้วยเหตุผลของการตลาดสีเขียว การเพิ่มพูนความรู้ด้านความเสื่อมโทรมสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการที่มีความรู้ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเข้าใจความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างเศรษฐกิจและระบบนิเวศน์ที่ดี นอกเหนือจากนั้น Bjork ยังให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ไว้ว่า สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์คือ การร่วมมือขององค์กร 4 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานรัฐบาลในท้องถิ่นนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการท่องเที่ยว

งานวิจัยในประเทศ

มธุวรรณ พลวัน (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่าความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ความสนใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แหล่งที่มาข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ และประสบการณ์ในการมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคาของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจแตกต่างกันไปตามรายละเอียดดังนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวบ่อยครั้งจะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่เดินทางน้อยครั้งกว่า นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและติดตามข่าวสารน้อยและไม่บ่อยครั้ง นักท่องเที่ยวที่มีแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและให้ข้อมูลที่ครบถ้วน จะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งข้อมูลเข้าถึงข้อมูลยากและให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอ นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคาสูงกว่าผู้ที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคามากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวสูงกว่าผู้ที่มาเที่ยวเป็นครั้งแรก

นาคม ธีรสุวรรณจักร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยที่ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องในระดับปานกลาง โดยที่ อายุ ระดับการศึกษา การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไพฑูรย์ ปานทอง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้าน คือด้านธรรมชาติ และด้านมนุษย์สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 450 คน เป็นเพศชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุ 15-24 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นนักเรียนนักศึกษา และอาศัยอยู่ในเขตภาคตะวันตก

2. วัตถุประสงค์และแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ส่วนใหญ่เคยมาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดชะอำมากกว่า 5 ครั้ง นิยมมาในช่วงวันหยุด และวันหยุดเทศกาลเดินทางมากับกลุ่มครอบครัวมีคนในกลุ่มจำนวน 11-20 คน ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนตัว ส่วนมากไม่พักแรมค้างคืน ผู้ที่ค้างคืนจะใช้บริการบังกะโล/รีสอร์ท ระยะเวลาค้างคืน 1 วัน เกือบทั้งหมดมาเพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อน โดยมีเพื่อน/ญาติเป็นเหตุจูงใจในการเดินทาง ส่วนใหญ่เล่นน้ำทะเลเป็นกิจกรรมหลักขณะอยู่บนชายหาด ค่าใช้จ่าย 100-300 บาทต่อวันต่อคน

3. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นให้มีการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ที่จอดรถและสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมาคือ ห้องน้ำสุขา ถนน/เส้นทางลงชายหาดและทางเลียบชายหาด และการเก็บขยะตามลำดับ

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษย์สร้างขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านตามธรรมชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายได้ใกล้เคียงกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษย์สร้างขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .01

8. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษย์สร้างขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับด้านธรรมชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรวัตย์ สุวรรณภักดี (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง จำนวน 384 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เดินทางไปท่องเที่ยวแบบเช้าไปเย็นกลับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง เกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณสถานที่ ด้านบริหารจัดการทั่วไปด้านบุคลากร ด้านทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งโดยรวมและจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษาและลักษณะการมาท่องเที่ยว มีความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบริหารจัดการโดยทั่วไปมีความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ประสิทธิ์ องพิสิฐ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวไทยที่มาเที่ยวเกาะสมุยจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 2 ตอนคือ

1. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วนสถิติ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวไทยที่มาท่องเที่ยวเกาะสมุย มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยอยู่ในระดับปานกลาง

2. นักท่องเที่ยวไทยที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยไม่แตกต่างกัน

3. นักท่องเที่ยวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุติมา รุ่นประพันธ์ (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

2. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในอำเภอฉะเชิงเทรา

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

5. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือ 3 ชิ้น ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบสอบถามสำหรับประชาชนและแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ประวัติศาสตร์ของฉะเชิงเทราเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำแบ่งเป็นสองฟากฝั่งแม่น้ำบางปะกง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง เขื่อนทดน้ำบางปะกง และสวนเกษตรที่สมควรได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรทางวัฒนธรรมได้แก่วัดโสธรวรารามวิหาร วัดจีนประชาสโมสรและวัดอุภัยภาติการาม

3. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา คือ ประชาชนต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง และประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรม

4. นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทราสอดคล้องกับประชาชน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา เสนอในรูปแบบของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีวิสัยทัศน์ คือ การเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดฉะเชิงเทรา มียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว
2. การตลาดและการประชาสัมพันธ์
3. พัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยว
4. พัฒนาสินค้าท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว

พนารัตน์ ลาภเกิน (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐ เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามข้อมูลจากนักท่องเที่ยว 240 คน ประชากรภาคชุมชน 160 คน บุคลากรภาคเอกชน 10 คน และบุคลากรภาครัฐ 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 430 คน นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคลและการสังเกตการณ์อีกด้วย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นตามลำดับ

สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ (2552 : 14) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำปิง ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ศึกษาทัศนะและความคิดเห็นของผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนที่อาศัยริมแม่น้ำปิงเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนริมแม่น้ำปิง ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนริมแม่น้ำ จัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนริมแม่น้ำปิง พื้นที่ศึกษาคือชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำตลอดแนวลำน้ำปิงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นสวนลำไย รองลงมาเป็นพื้นที่ว่าง และที่อยู่อาศัย ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนริมแม่น้ำปิงเป็นผู้สูงอายุ ประชากรวัยแรงงานและเยาวชนส่วนใหญ่ไปทำงานและศึกษาต่อในเมืองใหญ่ เนื่องจากในชุมชนไม่มีแหล่งจ้างงานและไม่มีสถานศึกษาระดับสูง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เยาวชนคนหนุ่มสาวจึงมี ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาต่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ด้านความสัมพันธ์กับแม่น้ำปิง พบว่า ปัจจุบันประชาชนเกือบไม่มีการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากแม่น้ำปิงเลยขาดการบำรุงรักษา ทั้งยังถูกทำลายด้วยวิธีต่างๆ จนเกิดปัญหาหลายด้าน เช่น คุณภาพน้ำลดต่ำลง ท้องแม่น้ำตื้นเขิน สภาพภูมิทัศน์ริมน้ำถูกทำลาย มีการทิ้งขยะและระบายน้ำเสียลงแม่น้ำ มีการรุกล้ำพื้นที่ริมแม่น้ำ และการสูญเสียพื้นที่ตลิ่งจากการกัดเซาะของแม่น้ำปิง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือนและประชาชนเห็นตรงกันว่า ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาภูมิทัศน์ริมแม่น้ำปิงเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาคุณภาพน้ำและการทำลายสภาพแวดล้อมริมแม่น้ำปิง

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านการเป็นชุมชนน่าอยู่ แต่มีศักยภาพต่ำด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนริมแม่น้ำปิงจึงมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูและปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนและสภาพภูมิทัศน์ริมแม่น้ำปิงเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยแผนพัฒนาที่จัดทำเป็นแผนเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อให้การพัฒนาชุมชนน่าอยู่เกิดความยั่งยืนจึงเสนอให้สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชนในการพัฒนาและบริหารจัดการชุมชน โดยใช้รูปแบบคณะกรรมการร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ. (2552). **การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ: กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำปิง ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพฑูรย์ ปานทอง. (2546). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะช้าง จังหวัดตราด**. ปัญหาพิเศษ รป.ม. (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

พนารัตน์ ลาภเกิน. **(2549). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย.** สารนิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bjork, R.A. (2000). **Retrieval inhibition as an adaptive mechanism in Human memory**. NJ : Erlbaum.

Hughes G. "The cultural construction of sustainable toruism," Tourism Management. 16 (1) : 49.

Donald, Sinclair. (1996). "The Development of Sustainable Tourism in the Guianas," **The International of Contemporary Hospitalily Management**. 15 (7) : 402.

ประสิทธิ์ องพิสิฐ. (2548). **ความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรวัตย์ สุวรรณภักดี. (2547). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มธุวรรณ พลวัน. (2540). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ชนบทศึกษาและการพัฒนา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชุติมา รุ่นประพันธ์. (2549). **การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล. (2541). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแหล่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

นาคม ธีรสุวรรณจักร. (2541). **ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเก่าริมน้ำ จันทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวนรวม 15,213 คน แบ่งเป็นเพศชาย 7,292 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 7,921 คน และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 1,277,749 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร คำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane. 1970. 886) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.87 คน ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 400 คน โดยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 1-5 แทนความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร ดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นน้อย
1	หมายถึง	มีความความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยแปลความหมายด้วยวิธีการใช้ค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผล 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.49	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย
2.50 – 3.49	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก
4.50 – 5.00	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – End) แสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการด้วยค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวการคุณภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. สร้างรายการข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูรให้ครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของประธานและกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ให้สมบูรณ์ถูกต้อง

5. นำแบบสอบถามที่ได้ไปหาความเชื่อมั่นรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ .96

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 400 ตัวอย่าง และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้รับแบบสอบถามคืนครบ 400 ฉบับ คิดเป็น 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร รวม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ และสถานะของบุคคล โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t (t-test for Dependent Samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ และระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ่ (Scheffe´)

5. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

สถิติพื้นฐาน

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage)
3. ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบทดสอบกับจุดประสงค์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)
2. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlation)
3. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α – Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. การหาค่าที (t-test)
2. การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)
3. การหาค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ S-method ของเชฟเฟ่ (Scheffe´)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามภัทราไพรรณี

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าที (t - test)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าเอฟ (F - test)
SS	แทน	ค่า Sum of Squares
MS	แทน	ค่า Mean of Squares
Df	แทน	ค่า Degrees of freedom
P	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางและบรรยายตารางการเปรียบเทียบค่าสถิติต่างๆ ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ และสถานะของบุคคล โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ และระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ่ (Scheffe´)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	n = 400	
	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	203	50.75
2. หญิง	197	49.25
รวม	400	100.00
อายุ		
1. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	143	35.75
2. 31-40 ปี	162	40.50
3. 41-50 ปี	67	16.75
4. อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	28	7.00
รวม	400	100.00
การศึกษา		
1. ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลาย	142	35.5
2. สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	239	59.75
3. สูงกว่าปริญญาตรี	19	4.75
รวม	400	100.00

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	n = 400	
	จำนวนคน	ร้อยละ
สถานะของบุคคล		
1. ประชากรในเขตบริเวณตำบลวัดใหม่ อ.เมือง จ.จันทบุรี	197	49.25
2. ประชากรนอกเขตบริเวณตำบลวัดใหม่ อ.เมือง จ.จันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร	203	50.75
รวม	400	100.00

จากตาราง 1 พบว่าผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และเป็นเพศหญิง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 อายุ 31-40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 อายุ 41-50 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 และอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.75 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชากรในเขตบริเวณตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 และเป็นประชากรนอกเขตบริเวณตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีรวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร รวม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม ปรากฏผลดังตาราง 2-5

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกโดยรวมและรายด้าน

	ระดับความคิดเห็น (n = 400)		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3.76	0.61	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.47	0.58	ปานกลาง
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	3.49	0.60	ปานกลาง
รวม	3.57	0.54	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรอยู่ในระดับมาก 1ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ =3.76) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ =3.49) และด้านการมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ =3.47)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	ระดับความคิดเห็น (n = 400)		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต	3.92	.76	มาก
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ	4.14	.78	มาก
3. ชุมชนริมน้ำฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมวิถีชีวิตคนในชุมชน	3.90	.77	มาก
4. ควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำฯ	4.20	.80	มาก
5. การศึกษาศิลปวัฒนธรรมชุมชนริมน้ำฯ มีความน่าสนใจ	3.72	.71	มาก
6. ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน	3.62	.71	มาก
7. ชุมชนมีการเชื่อมโยงทักษะ ความรู้ ความสามารถจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่	3.65	.93	มาก
8. คนในชุมชนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางด้านสถาปัตยกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าของชุมชนริมน้ำฯ	3.56	.87	มาก
9. ชุมชนผลิตสินค้าและบริการได้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.40	.87	ปานกลาง
10. ชุมชนให้ความสำคัญเรื่องความคิดสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.47	.96	ปานกลาง
รวม	3.76	.61	มาก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภาพรวม

อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 9 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำ ($\overline{X}$ =4.20) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ ($\overline{X}$ =4.14) และสังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ($\overline{X}$ =3.92) ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนผลิตสินค้าและบริการได้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ($\overline{X}$ =3.40)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น (n = 400)		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำฯ เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจทั่วไป	3.61	.78	มาก
2. ชุมชนมีความพร้อมบริการให้แก่ผู้สนใจทั่วไป	3.30	.80	ปานกลาง
3. เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์	3.99	.83	มาก
4. ชุมชนสามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง	3.32	.85	ปานกลาง
5. ชุมชนมีจิตอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.26	.77	ปานกลาง
6. มีกระบวนการส่งเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชน	3.27	.81	ปานกลาง
7. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรม	3.23	.84	ปานกลาง
8. วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำฯ สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ในอดีตถึงปัจจุบันอย่างน่าประทับใจ	3.47	.84	ปานกลาง
9. ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยงเชิงอนุรักษ์	3.66	.97	มาก
10. การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยว	3.64	.99	มาก
รวม	3.47	.60	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ =3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ($\overline{X}$ =3.99) ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยงเชิงอนุรักษ์ ($\overline{X}$ =3.66) และการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ($\overline{X}$ =3.64) ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด คือ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรม ($\overline{X}$ =3.23)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น (n = 400)		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ชุมชนริมน้ำฯ รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของตนได้อย่างชัดเจน	3.50	.78	มาก
2. ชุมชนริมน้ำฯ เน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	3.53	.80	มาก
3. คนในชุมชนริมตระหนักในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน	3.52	.85	มาก
4. ชุมชนตระหนักถึงการรักษาอัตลักษณ์ของคนในชุมชนริมน้ำฯ อย่างชัดเจน	3.52	85	มาก
5. ชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์ จรรโลงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำฯ ภายใต้บริบทเดียวกัน	3.50	.77	มาก
6. ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชนริมน้ำฯ อย่างต่อเนื่อง	3.48	.81	ปานกลาง
7. ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นร่วมกันปรับแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากิจกรรมต่างๆ	3.34	.84	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น (n = 400)		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
8. ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น มีส่วนในการระดมความคิด หาแนวทางในการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง	3.31	.84	ปานกลาง
9. ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	3.57	.97	มาก
10. ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ	3.68	.99	มาก
รวม	3.49	.60	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์:กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ =3.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ ($\overline{X}$ =3.68) ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ($\overline{X}$ =3.57) และชุมชนริมน้ำฯ เน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ($\overline{X}$ =3.53) ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น มีส่วนในการระดมความคิด หาแนวทางในการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง ($\overline{X}$ =3.31)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ และสถานะของบุคคล ปรากฏผลดังตาราง 6 – 7

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว	เพศ				t	P
	ชาย n = 203		หญิง n = 197			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3.73	.63	3.80	.59	.06	.31
ด้านการมีส่วนร่วม	3.45	.60	3.49	.55	.05	.51
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	3.48	.64	3.50	.57	.06	.83
รวม	3.50	.57	3.59	.51	.05	.49

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชายและหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านจำแนกตามสถานะของบุคคล

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว	สถานะของบุคคล				t	p
	ในเขตฯ n = 197		นอกเขตฯ n = 203			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3.76	.59	3.77	.63	.06	.94
ด้านการมีส่วนร่วม	3.48	.57	3.46	.58	.05	.73
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	3.50	.59	3.59	.62	.06	.77
รวม	3.58	.52	3.57	.56	.05	.84

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชากรในบริเวณตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และประชากรนอกเขตตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ และระดับการศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 8 – 16

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	3	2.52	.84	2.24	0.082
	ภายในกลุ่ม	396	148.04	.37		
	รวม	399	150.56			
ด้านการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.19	1.06	3.18	0.024*
	ภายในกลุ่ม	396	132.26	.33		
	รวม	399	135.45			
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	4.77	1.59	4.43	0.004*
	ภายในกลุ่ม	396	142.25	.35		
	รวม	399	147.02			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.26	1.08	3.70	0.012*
	ภายในกลุ่ม	396	116.43	.29		
	รวม	399	119.70			

*P < .05

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมและด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ Scheffe' ได้ผลการเปรียบเทียบดังตาราง 9 – 11

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมจำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	$\overline{X}$	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป
		3.50	3.43	3.42	3.78
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.50				
31-40 ปี	3.43				*
41-50 ปี	3.42				
ตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป	3.78				

*P < .05

จากตาราง 9 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 31-40 ปี กับ ระดับอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	$\overline{X}$	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป
		3.50	3.45	3.44	3.88
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.50				*
31-40 ปี	3.45				*
41-50 ปี	3.44				*
ตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป	3.88				

*P < .05

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 10 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปกับระดับอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี กลุ่มอายุ 31-40 ปี และกลุ่มอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมจำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป
		3.57	3.54	3.54	3.90
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.57				*
31-40 ปี	3.54				*
41-50 ปี	3.54				*
ตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป	3.90				

*P < .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปกับระดับอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี กลุ่มอายุ 31-40 ปี และกลุ่มอายุ41-50 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านจำแนกตามระดับการศึกษา

	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2	9.65	4.82	13.59	.00*
	ภายในกลุ่ม	397	140.91	.35		
	รวม	399	150.56			
ด้านการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	5.27	2.63	8.04	.00*
	ภายในกลุ่ม	397	130.18	.32		
	รวม	399	135.45			
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	14.15	2.07	5.77	.01*
	ภายในกลุ่ม	397	142.87	.36		
	รวม	399	147.02			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	5.61	.02	9.77	.00*
	ภายในกลุ่ม	397	114.08	.28		
	รวม	399	119.70			

*P < .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่วนด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ Scheffe' ได้ผลการเปรียบเทียบดังตาราง 13 - 16

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	$\overline{X}$	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.72	3.74	4.46
ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	3.72			*
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	3.74			*
สูงกว่าปริญญาตรี	4.46			

*P < .05

จากตาราง 13 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีกับต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	$\overline{X}$	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.52	3.40	3.93
ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	3.52			*
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	3.40			*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.93			

*P < .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีกับต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	$\overline{X}$	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.56	3.43	3.87
ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	3.56			
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	3.43			*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.87			

*P < .05

จากตาราง 15 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีกับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	$\overline{X}$	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.60	3.52	4.08
ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	3.60			*
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี	3.52			*
สูงกว่าปริญญาตรี	4.08			

*P < .05

ตาราง 16 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีกับต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 5 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร

ตาราง 17 ค่าความถี่ ร้อยละ ร้อยละความถี่สะสมและอันดับที่ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามกิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูร

กิจกรรมสำคัญ	ผลการวิเคราะห์		
	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
1. กิจกรรมประกวดภาพถ่าย “วันนี้ของวันวานที่ริมน้ำจันทบูร”	130	11.00	6
2. กิจกรรมวันเด็ก การละเล่นของไทยแบบโบราณ	94	8.00	8
3. เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69	166	14.10	2
4. การแสดงภาพวาดท่าน้ำในชุมชนริมน้ำจันทบูร	139	11.80	5
5. งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร	237	20.10	1
6. การอบรมสัมมนาทางวิชาการ “การอนุรักษ์บ้านเก่า”	104	8.80	7
7. กิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน	165	14.00	3
8. กิจกรรมทำความสะอาดถนนตลอดสายริมน้ำจันทบุรี	142	12.10	4
รวม	1177	100.00	-

จากตาราง 17 แสดงว่า กิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร เรียงตามลำดับ ได้แก่ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69 กิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน กิจกรรมทำความสะอาดถนนตลอดสายริมน้ำจันทบุรี การแสดงภาพวาดท่าน้ำในชุมชนริมน้ำจันทบูร กิจกรรมประกวดภาพถ่าย “วันนี้ของวันวานที่ริมน้ำจันทบูร” การอบรมสัมมนาทางวิชาการ “การอนุรักษ์บ้านเก่า” และกิจกรรมวันเด็ก การละเล่นของไทยแบบโบราณ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร สรุป อภิปรายผลและได้ข้อเสนอแนะผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวนรวม 15,213 คน แบ่งเป็นเพศชาย 7,292 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 7,921 คน และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 1,277,749 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร คำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane. 1970 : 886) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.87 คน ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 400คน โดยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – End) แสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการด้วยค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 400 ตัวอย่าง และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้รับแบบสอบถามคืนครบ 400 ฉบับ คิดเป็น 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร รวม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ และสถานะของบุคคล โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t (t-test for Dependent Samples)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ และระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

(One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ่ (Scheffe´)

5. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ การศึกษา อายุ และสถานะของบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 อายุ 31-40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 ระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.75 สถานะของบุคคลเป็นประชากรนอกเขตบริเวณตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมากจำนวน 1 ด้านและระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน

3. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 9 ข้อและอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต และชุมชนผลิตสินค้าและบริการได้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นลำดับสุดท้าย

4. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ ตามลำดับ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยงเชิงอนุรักษ์ การสร้าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน และข้อได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับสุดท้าย

5. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชุมชนริมน้ำฯ เน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนในการระดมความคิดหาแนวทางการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า ประชากรที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

7. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า สถานะของบุคคลที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

8. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า ระดับอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า การศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร กิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่ากับชุมชนริมน้ำจันทบูรตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 3 ลำดับแรก ได้แก่ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร (ปัจจุบันปีที่ 4) เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69 และกิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้านตามลำดับคือ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร อยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อและระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันอับแรก ได้แก่ ข้อควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำ ข้อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ ข้อสังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ทั้งนี้เนื่องมาจากปี พ.ศ. 2552 เมื่อสำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี มีนโยบายที่จะพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร ให้กลับมาเป็นย่านการค้าที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง จึงได้จัดให้มีการทำประชาคมเพื่อกำหนดทิศทางการอนุรักษ์และพัฒนา เกิดกลุ่มอาสาสมัครทำงานเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนในนามคณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรร่วมกันดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูชุมชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และความเป็นย่านการค้า สืบสานเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนภายใต้แนวความคิดวัฒนธรรมนำการค้าสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาฟื้นฟูวิถีชีวิตตามแนวคิดแผนงานพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครอบคลุมสาขาการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 4) อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์ 5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และ 6) การขับเคลื่อนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของมธุวรรณ พลวัน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคาสูงกว่าผู้ที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 6 ข้อโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันอับแรก ได้แก่ เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยงเชิงอนุรักษ์ การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากในสมัยอดีตริมน้ำจันทบูรเป็นแหล่งที่ชาวจีนและชาวญวนอพยพลี้ภัยทางการเมืองและการเบียดเบียนศาสนาเข้ามาทำการค้าและเผยแพร่ศาสนา จนกระทั่งชุมชนริมน้ำจันทบูรเป็นลุ่มน้ำแห่งย่านการค้าที่สำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวคิดของประยูร ศรีประสาธน์ (2542 : 40) จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคลเพื่อให้เกิดความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนได้ต่อไปอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชุติมา รุ่นประพันธ์ (2549 : 28) การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภอเมืองฉะเชิงเทราเสนอในรูปของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีวิสัยทัศน์ คือ การเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดฉะเชิงเทรา มียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังนี้ 1) พัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว 2) การตลาดและการประชาสัมพันธ์ 3) พัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยว 4) พัฒนาสินค้าท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว

1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 7 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันอับแรก ได้แก่ ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นข้อชุมชนริมน้ำฯ เน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากเมื่อมีการขยายพัฒนาชุมชนริมน้ำมากขึ้น จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพต่ำลงสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2545 : 5) ได้กล่าวไว้ในปาฐกถา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เรื่อง “ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม” ว่า เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมนุษยชาติในศตวรรษนี้และแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 32) ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (The Natural Environment) องค์การจำนวนมากตัดสินใจเลือกการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สอดคล้องผลงานวิจัยของสุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ (2552 : 20) การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำปิง ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านการเป็นชุมชนน่าอยู่ แต่มีศักยภาพต่ำด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนริมแม่น้ำปิงจึงมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูและปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนและสภาพภูมิทัศน์ริมแม่น้ำปิงเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยแผนพัฒนาที่จัดทำเป็นแผนเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อให้การพัฒนาชุมชนน่าอยู่เกิดความยั่งยืนจึงเสนอให้สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและบริหารจัดการชุมชน โดยใช้รูปแบบคณะกรรมการร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามเพศ และสถานะของบุคคล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ประชากรที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ปานทอง (2546 : 44) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้าน คือด้านธรรมชาติและด้านมนุษย์สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้านใกล้เคียงกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ประชากรที่สถานะของบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

นัยสำคัญทางสถิติไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา รุ่นประพันธ์ (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือ 3 ชิ้น ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบสอบถามสำหรับประชาชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา คือ ประชาชนต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่แม่น้ำบางปะกงและประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามอายุและการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ประชากรที่อายุต่างกัน ความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาคม ธีรสุวรรณจักร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยที่อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ประชากรที่ระดับการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ องพิสิฐ (2548 : 24) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวไทยที่มาเที่ยวเกาะสมุยจำนวน 400 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักท่องเที่ยวไทยที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยไม่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ กิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูรตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 3 ลำดับแรก ได้แก่ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร (ปัจจุบันปีที่ 4) เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69 กิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนารัตน์ ลาภเกิน (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐเห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นว่าต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ชุมชนให้ความสำคัญเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สินทางปัญญา ผลิตสินค้าและบริการสอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร

2. ด้านการมีส่วนร่วมปลูกฝังชุมชนมีจิตอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งส่งเสริมการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร

3. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมจัดประชุมระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นร่วมกันปรับแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากิจกรรมต่างๆ มีส่วนในการระดมความคิด หาแนวทางในการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร

3. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อความต้องการมาท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศน์**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

คุณากร วาณิชย์วิรุฬห์. (2552). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร. (2552). **ชุมชนริมน้ำ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.facebook.com/pages. 24 ธันวาคม 2555.

ชุติมา รุ่นประพันธ์. (2549). **การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชูวิทย์ มิตรชอบ. (2553). "เศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า," **เศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมาธิราช**. 5 (1) : 84.

นาคม ธีรสุวรรณจักร. (2541). **ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2539). "มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด," **การท่องเที่ยว**. 18 (1) : 60.

ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). กระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของไทย. **สุโขทัยธรรมาธิราช**. 2 (12) : 5, 40.

ประวิตร ชูศรี. (2542). **ความรู้และความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประเวศ วะสี. (2545). **ยุทธศาสตรชาติเพื่อเอาชนะความยากจน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.

ประสิทธิ์ องพิสิฐ. (2548). **ความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พนารัตน์ ลาภเกิน. **(2549). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย.** สารนิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรามคำแหง

พรชัย รัศมีแพทย์. (2540). **การปกครองตนเองของนครหลวง กรุงเทพมหานคร ศึกษากรณีนิติสัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนกลาง**. วิทยานิพนธ์ น.ม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2531). **การวัดทัศนคติ**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรรณทิมา สรรพศิรินันท์. (2552). **การจัดการการสื่อสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมของศูนย์การค้าครบวงจรในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ และคณะ. (2553). **เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงอะไร**. กรุงเทพฯ : วนิดา.

ไพฑูรย์ ปานทอง. (2546). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะช้าง จังหวัดตราด**. ปัญหาพิเศษ รป.ม. (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

มธุวรรณ พลวัน. (2540). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ชนบทศึกษาและการพัฒนา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

วรวัตย์ สุวรรณภักดี. (2547). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศศิขวัญ ศรีกระจ่าง. (2550). **"บรรทัดห้าเส้นยุคไฮเทค "บรรณ สุวรรณโณชิน"**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.positioningmag.com/magazine/details.aspx?id=78360. 24 ธันวาคม 2555.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. (2551). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.creativethailand.org/th/about/about_cceo.php. 15 มกราคม 2556.

สถาบันไทยพัฒน์. (2553). **รู้จักซีเอสอาร์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://thaicsr.blogspot.com/2006/03/blog-post_20.html. 14 ธันวาคม 2555.

_____. (2555). **นิยามความหมายของ CSR** . (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.csri.or.th/new2012/index.php?option=com. 24 มกราคม 2556.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **คู่มือการแปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ไปสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ 2. (2547). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ทางเลือกเศรษฐกิจไทย**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.creativethailand.org/th/about/about_cceo_p3.php. 15 ธันวาคม 2555.

สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดจันทบุรี. (2555). **ข้อมูลทางเศรษฐกิจ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dfactsheet.aspx?pv=22. 19 ธันวาคม 2555.

สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2547). “การศึกษาทางเลือกของชุมชน,” **ศึกษาศาสตร์**. 27 (4) : 18 .

สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี. (2550). “CSR : มิติใหม่ในการบริหารธุรกิจ,” **สื่อพลัง**. 15 (1) : 1.

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์. (2554). **บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านท่ามกลางสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.alro.go.th/alro/index.jsp. 17 กุมภาพันธ์ 2556.

สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ. (2552). **การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ: กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำปิง ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล. (2541). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิสิทธิ์ ไล่สัตรูไกล. (2552). **ทำไมต้องเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ.

อาคม เติมพิทยาไพสิฐ. (2553). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ.

Ayres, RL. (1998). **Crime and Violence as Development Issues in Latin America and the Caribbean**. Washington, DC : World Bank.

Best, J.W. (1977). **Research in Education**. New Jersey : Prentice Hall.

Bjork, R.A. (2000). **Retrieval inhibition as an adaptive mechanism in Human memory**. NJ : Erlbaum.

Cohen , J.M. and Uphoff , N.T. (1981). “Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation,” **International Studies**. New York : Cornell University.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Engle, T. L., and Snellgrove, L. (1969). **Psychology : Its Principle and Application**. New York : Harcourt Brace and Work.

Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill Book.

Hilgard, Eruest R. (1962). **Introduction to psychology**. New York : Harcourt Brace.

Homby, A. and Wakefield, H. (1968). **The Advanced learner's Dictionary of Current English**. London : University Press.

Hughes, G. (1995). "The cultural construction of sustainable toruism," **Tourism Management**. 16 (1) : 49.

Isaak, A.C. (1981). **Scope and Methods of Political Science: An Introduction to the Methodology of Political Inquiry**. Illinoi : Dorsey Press.

Kolassa, B. J. (1969). **Introduction to Behavior Science for Business**. New York : John Wiley and Sons.

Kolesnik, W.B. (1970). **Education Psychology**. New York : McGraw-Hill.

Koufman, H.F. (1949). **Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities**. New York : Cornell University.

Mitchell, Geoffrey Duncan. (1971). **A New Dictionary of Sociology**. London : Roulledge and Keygan Paul.

Morgan, T. and King, A. (1991). **Introduction of Psychology Tokyo**. New York : McGraw-Hill Book.

Nunnally. (1959). "Attitude Measurement," **Social Psychology**. Massachusette : Addison – Wesley.

Reeder , W.W. (1974). **Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State**. New York : Cornell University.

Remmers, H.N. (1996). **Education Measurement and Evaluation**. New York : Harper and Brothers.

Sinclair, D. (1996). "The Development of Sustainable Tourism in the Guianas," **The International of Contemporary Hospitalily Management**. 15 (7) : 402.

UNCTAD. (2010). **Un Recognition of the Least Developed Countries**. (Online). Avaliable : http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3618&lang=1. 4 December 2012.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

United Nation. (1981). **Department of Internation Economic and Social Affair. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development**. New York : United Nation.

Yamane, T. (1970). **Statistics : An introductory analysis**. New York : Harperand Row.

Zadroany, John Thomas. (1979). **Dictionary of Social Science**. Washington D.C : Public Affair Press.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายวิรัตน์ เศรษฐสถาพร	ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิค จันทบุรี
2. นายพรเทพ ถาวรวิริยะนันท์	เลขาธิการนายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดจันทบุรี
3. นางตุลา อุนพงศ์ถาวร	ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เทศบาลเมืองจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถาม
เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
: กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วม แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความกรุณาจากท่านในการตอบตามความเป็นจริง เพื่อส่งผลให้การศึกษาในครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษาและสถานะของบุคคล โดยเป็นคำถามให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะลักษณะปลายเปิด (Open – End) แสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการด้วยค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ และเติมลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐1) ชาย ☐2) หญิง

2. อายุ

☐1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ☐2) 31-40 ปี

☐3) 41-50 ปี ☐4) อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลาย

☐2) สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี

☐3) สูงกว่าปริญญาตรี

4. สถานะของบุคคล

☐1) ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

☐2) ประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร

ตอนที่ 2 เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำฯ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำฯ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์					
1. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต					
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย ทุกชนชาติ					

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำฯ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
3. ชุมชนริมน้ำฯเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตคนในชุมชน					
4. ควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำฯ					
5. การศึกษาศิลปวัฒนธรรมชุมชนริมน้ำ มีความน่าสนใจ					
6. ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน					
7. ชุมชนมีการเชื่อมโยงทักษะ ความรู้ ความสามารถจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่					
8. คนในชุมชนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางด้านสถาปัตยกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าของชุมชนริมน้ำฯ					
9. ชุมชนผลิตสินค้าและบริการได้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					
10. ชุมชนให้ความสำคัญเรื่องความคิดสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
ด้านการมีส่วนร่วม					
1. มีศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำฯเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจทั่วไป					
2. ชุมชนมีความพร้อมในการบริการให้แก่ผู้สนใจทั่วไป					
3. เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์					
4. ชุมชนสามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆได้อย่างทั่วถึง					
5. ชุมชนมีจิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ					
6. มีกระบวนการส่งเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชน					

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำฯ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
7. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรม					
8. วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำฯ สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ในอดีตถึงปัจจุบันอย่างน่าประทับใจ					
9. ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					
10. การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยว					
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม					
1. ชุมชนริมน้ำฯรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของตนได้อย่างชัดเจน					
2. ชุมชนริมน้ำฯเน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด					
3. คนในชุมชนตระหนักในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน					
4. ชุมชนตระหนักถึงการรักษาอัตลักษณ์ของคนในชุมชนริมน้ำฯอย่างชัดเจน					
5. ชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์ จรรโลงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำฯภายใต้บริบทเดียวกัน					
6. ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชนริมน้ำฯอย่างต่อเนื่อง					
7. ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นร่วมกันปรับแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากิจกรรมต่างๆ					
8. ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น มีส่วนระดมความคิดหาแนวทางในการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง					

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำฯ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
9. ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น					
10. ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร มีอย่างไรบ้าง

……

……

2. ท่านคิดว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง

……

……

3. แนวทางในการพัฒนาจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร ควรมีแนวทางอย่างไร

……

……

4. โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ โดยเลือกกิจกรรมที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูร 3 กิจกรรม

☐ กิจกรรมประกวดภาพถ่าย "วันนี้ของวันวานที่ริมน้ำจันทบูร"

☐ กิจกรรมวันเด็ก การละเล่นของไทยแบบโบราณ

☐ เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69

☐ การแสดงภาพวาดท่าน้ำในชุมชนริมน้ำจันทบูร

☐ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร (ปัจจุบันปีที่ 4)

☐ การอบรมสัมนาทางวิชาการ "การอนุรักษ์บ้านเก่า"

☐ กิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน

☐ กิจกรรมทำความสะอาดถนนตลอดสายริมน้ำจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามเรื่อง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร”

ด้าน	ค่าอำนาจจำแนก
ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	
1. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต	.96
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ	.96
3. ชุมชนริมน้ำฯเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตคนในชุมชน	.96
4. ควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำฯ	.96
5. การศึกษาศิลปวัฒนธรรมชุมชนริมน้ำฯ มีความน่าสนใจ	.96
6. ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน	.96
7. ชุมชนมีการเชื่อมโยงทักษะ ความรู้ ความสามารถจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่	.96
8. คนในชุมชนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางด้านสถาปัตยกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าของชุมชนริมน้ำฯ	.96
9. ชุมชนผลิตสินค้าและบริการได้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	.96
10. ชุมชนให้ความสำคัญเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น	.96
ด้านการมีส่วนร่วม	
1. มีศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำฯเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจทั่วไป	.96
2. ชุมชนมีความพร้อมในการบริการให้แก่ผู้สนใจทั่วไป	.96
3. เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์	.96
4. ชุมชนสามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆได้อย่างทั่วถึง	.96
5. ชุมชนมีจิตอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ	.96
6. มีกระบวนการส่งเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชน	.96
7. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นดำเนินกิจกรรม	.96
8. วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำฯ สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ในอดีตถึงปัจจุบันอย่างน่าประทับใจ	.96
9. ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	.96
10. การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือนส่งเสริมความพึงพอใจในการท่องเที่ยว	.96

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

ตาราง 18 (ต่อ)

ด้าน	ค่าอำนาจจำแนก
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	
1. ชุมชนริมน้ำฯรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของตนได้อย่างชัดเจน	.96
2. ชุมชนริมน้ำฯเน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	.96
3. คนในชุมชนตระหนักในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน	.96
4. ชุมชนตระหนักถึงการรักษาอัตลักษณ์ของคนในชุมชนริมน้ำฯอย่างชัดเจน	.96
5. ชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์ จรรโลงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำฯภายใต้บริบทเดียวกัน	.96
6. ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชนริมน้ำฯอย่างต่อเนื่อง	.96
7. ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นร่วมกันปรับแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากิจกรรมต่างๆ	.96
8. ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น มีส่วนในการระดมความคิด หาแนวทางในการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง	.96
9. ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	.96
10. ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ	.96

ตาราง 19 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่อง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร”

	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
1. ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์	.96
2. ด้านการมีส่วนร่วม	.96
3. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม	.96
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ	.96

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพลอยบุศรา วิเศษภูติ
วัน เดือน ปีเกิด	26 มกราคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	19/4 ม.2 ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานสาขา SS1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาบิ๊กซี จังหวัดจันทบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสอยดาววิทยาคม
พ.ศ. 2540	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. (การบัญชี) วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ .2542	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปวส. (การบัญชี) วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2546	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2556	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บธ.ม. (การบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี